

I.L. LIBRARY

JORAI

1ST GRADE ETHICS TEXT

CRA

Jora language ĐAI

KÃO POJUĀT TOLOI KLĀ

(JORAI)

372.959
jra 11

SA

372.759
CRAN KƠ CƠĐAI
Phần Học Sinh

ANIH SA
Lớp Một

Kão Pojuāt TOLOI KLĀ

Em Tập Tính Tốt Cho Các Sắc-Tộc

KƠNŘNG POTÔ POJUĀT POPOLAR

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục Xuất-BẢN PUBLICATIONS CO.
1971 DO NOT REMOVE

CRAN KO CODAI

Phản Hoc-sinh (tiếng Jơrai)
Tỉnh: Pleiku, Phú Bồn

372.859
jra 11

First grade student's Ethics test

KÂO POJUĂT TOLOI KLĂ

MF 2 2725

Em Tập Tính Tốt Cho Các Sắc-Tộc

ANIH SA

LỚP MỘT

Eugene Evans

KONỒNG PÔTÔ POJUĂT PÔPOLAR

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục Xuất-Bản
Lần thứ nhứt, 1971: 10,000 cuốn

Jorai

Ethics

Ấn-hành trong khuôn-khổ chương-trình
hợp-tác giữa

Bộ Giáo-Dục
Bộ Phát-Triển Sắc-Tộc
Viện Chuyên-Khảo Ngữ-Học
Cơ-Quan Phát-Triển Quốc-Tế Hoa-Kỳ
tại Việt-Nam

LỜI TỰA

Cuốn sách này đã soạn dựa theo cách trình-bày và nội-dung của cuốn Đức-Dục bằng tiếng Việt do Bộ Giáo-Dục xuất-bản.

Một vài sửa đổi nhỏ đã được thực-hiện trong các bài học để những tài-liệu được thích-hợp với văn-hóa của các sắc dân thiểu số.

Khi soạn cuốn sách này chúng tôi giả định rằng các học sinh đã biết đọc và viết tiếng mẹ đẻ.

Mặc dầu học sinh không bị bắt buộc phải đọc tiếng Việt trong cuốn Đức-Dục lớp một, chúng tôi đã viết các bài học bằng hai thứ tiếng, để giáo viên có thể đọc các bài tiếng Việt cho học sinh nghe. Bằng cách này, học sinh sẽ được thực hành thêm về chữ Việt đang học trong lớp nói Việt ngữ.

VÀI LỜI NÓI ĐẦU

Những sách giáo khoa song ngữ ở bậc tiểu học
được soạn thảo trong chương trình của Bộ Giáo-Dục
dành riêng cho các trường Sắc tộc.

Mục đích của những sách này là để bổ túc việc
day tiếng sắc tộc ở lớp Võ Lòng, đồng thời để
chuyển sang việc học quốc ngữ tại các lớp trên ở
bậc tiểu học. Những sách này còn giúp ích cho học
sinh học hỏi một cách hiệu quả hơn.

Đề tài trong sách được dịch theo đề tài trong
chương trình tiếng Việt, nhưng những hình vẽ đã
được vẽ lại và những bài giảng cũng được thay đổi
để phù hợp với phong tục tập quán của đồng bào
Sắc tộc.

Ở lớp Một (lớp Năm cũ) học sinh sẽ đọc bài
bằng tiếng mẹ đẻ rồi giáo viên sẽ đọc bằng tiếng
Việt cho chúng nghe. Ở lớp Hai, học sinh sẽ bắt
đầu tập đọc bằng tiếng Việt rồi dần dần chúng có
thể đọc những bài ấy một mình.

Trương Văn Đức

Giám-Đốc Nha Tiểu-Học
và GDCD

Saigon - 1971

D L Ă N G - P Ľ K

KLAH-HĽDRĀ I

Kāo Pojuăt Toldi Klă

	Bdnah-pök
1. H'Len hăng Lak	18
2. Sô mă tđgđi	20
3. Pac mă bō mđta	22
4. Gĩ mă akō	24
5. Pöblih laih anū cüt mă pô sum ao, kdsu juă	26
6. Dap mustđker, abăn, aňuai laih anün sum ao	28
7. Dap hődrôm hră mđ-ar brđi klă	30
8. Hram glai	32
9. Pöhiäp aňrang-aňrang	34
10. Tđpă nanang	36
11. Pöhiäp tđpă	38
12. Hómão rđgoh-agaih kah hómão pran . . .	40
13. Dap hődrôm-hră brđi kđ djđ anih . . .	42
14. Hram glai	44

KLAH-HĽDRĀ II

Bruă Mă Amăng Sang Ană

15. Ama mă bruă	48
16. Amă mă bruă	50
17. Wai-lăng ană bă	52

Bənah-pōk

18.	Lak bu-ai	54
19.	Pohrām ană	56
20.	Ama pōkra glaiă sang	58
21.	Hrām glaiă	60
22.	Bōnd-ak di yă	62
23.	Gút hiăp amiă ama	64
24.	Luă gă kđ amiă ama	66
25.	Puaă tlaø rōmhac hăng amai iöng	68
26.	Güm amiă ama	70
27.	Güm ama bruñ phün kdyao	72
28.	Wai-lăng addi 'net	74
29.	Hrām glaiă	76

KLAH-HÖDRÄ III

Bruă Cđđai Mă Pđ Sang Hră

30.	Nai pđtô pđblang hăng abih pran jđwa	80
31.	Khăp kiăng kđ cđđai hrām hră	82
32.	Pöpü hăng gút hiăp nai pđtô	84
33.	Khăp kđ nai pđtô	86
34.	Khăp tđdruă gdyüt	88
35.	Sek gđnam ngui kđ gdyüt	90
36.	Ngui bđrđnōm	92
37.	Ngui tđpă nanang	94
38.	Hrām glaiă	96
39.	Kđkuh kđ	98
40.	Tđdang dap glõng	100
41.	Pioh djah hla mđ-ar amăng bai	102
42.	Tđbiă pđ rōngiâo kđcuh	104

Bənah-pōk

43.	Rđnak grê cih hăng grê dő ber	106
44.	Rđnak brđi rđgoh (doh) pđnăng	108
45.	Hrām glaiă	110
46.	Rđnak hōdrōm-hră mđ-ar hăng gđnăm sang hră	112
47.	Rđnak 'măng ia agaih	114
48.	Nao juă dlai: eh, mđ'ñă brđi djđ anih	116
49.	Rđnak sang juă dlai brđi agaih	118
50.	'Năm pđrai pđga ðh	120
51.	'Năm pë bđnga tđjoh kdyao ðh	122
52.	Hrām glaiă	124

KLAH-HÖDRÄ IV

Amăng Glõng Jđlan

53.	Rđbat gah hōnuă	128
54.	'Năm ngui ngor amăng jđlan ðh	130
55.	Găń jđlan	132
56.	'Năm djik kđ bing rōwen-rōwu ðh	134
57.	Tuh djah pđ jđlan hōbak biă mă	136
58.	Hrām glaiă	138
59.	Tđdah đி rđdeh lambreta	140
60.	Đி rđdeh 'năm dő ðh bđi rđnăm đி trün	142
61.	Đić rđdeh 'năm pđbłă tđngan pđ rōngiâo ðh	144
62.	Rđdeh dő hōđong kah mđ đić trün	146
63.	'Năm rđbat ðh bđi ngō đang rōk	148
64.	Hrām glaiă	150

MỤC - LỤC

CHƯƠNG I
Em Tập Tính Tốt

	Trang
1. Hồng và Lạc	18
2. Đánh răng lấy	20
3. Rửa mặt lấy	22
4. Chải đầu lấy	24
5. Thay quần áo và mang dép lấy	26
6. Xếp đặt mùng, mền, chiếu và quần áo . .	28
7. Xếp sách vở gọn-gàng	30
8. Bài ôn	32
9. Nói-năng mạnh-dạn	34
10. Thật thà	36
11. Nói thật	38
12. Có sạch-sẽ mới khỏe mạnh	40
13. Sách vở xếp đúng chỗ	42
14. Bài ôn	44

Chương II
Bón-phận Em Trong Gia-đình

15. Ba làm việc	48
16. Má làm việc	50
17. Trông-nom con cái	52
18. Lạc đau	54
19. Dạy con	56

	Trang
20. Ba sửa-sang nhà cửa	58
21. Bài ôn	60
22. Làm vui lòng ông bà	62
23. Vâng lời cha mẹ	64
24. Lễ-phép với cha mẹ	66
25. Nói-nắng lễ-phép với anh chị	68
26. Giúp đỡ cha mẹ	70
27. Giúp cha tưới cây	72
28. Coi-sóc em nhỏ	74
29. Bài ôn	76

**Chương III
Bản-phận Em Ở Học-đường**

30. Day-dỗ	80
31. Thương yêu học trò	82
32. Kính-trọng và vâng lời thầy	84
33. Yêu mến thầy	86
34. Thương-yêu nhau	88
35. Nhường đồ chơi cho bạn	90
36. Chơi chung hòa-thuận	92
37. Chơi thắng-thắn	94
38. Bài ôn	96
39. Chào cờ	98
40. Lúc sắp hàng	100
41. Bỏ giấy vào giỗ	102
42. Ra ngoài nhỏ	104
43. Giữ-gìn bàn ghế	106
44. Giữ-tường sạch	108

	Trang
45. Bài ôn	110
46. Giữ-gìn sách vở và học-cụ nhà trường . .	112
47. Giữ giếng nước sạch	114
48. Đi tiêu, đi tiểu có nơi	116
49. Giữ nhà tiêu sạch	118
50. Không phá hàng rào	120
51. Không hái hoa, bẻ cây	122
52. Bài ôn	124

**Chương IV
Ngoài Đường**

53. Đi bên phải	128
54. Không Nô-giỡn ngoài đường	130
55. Băng qua đường	132
56. Không chě riểu người tàn-tật	134
57. Đỗ rác ra đường bẩn lấm	136
58. Bài ôn	138
59. Khi đi xe lam	140
60. Đi xe không đứng ở bậc lên xuống . . .	142
61. Đi xe không thò tay ra ngoài	144
62. Xe ngừng hẳn, hãy lên xuống	146
63. Không đi trên bồn cỗ	148
64. Bài ôn	150

KLAH-HODRĂ I

KÂO POJUĀT TOLOI KLĂ

Chương I

Em Tập Tính Tốt

1. H'LEN HĂNG LAK

Hồng Và Lạc

H' Len

Hồng

Lak

Lạc

2. SÔ MÃ TƠ GƠI

Đánh Răng Lấy

3. PAC MĂ BỒ MOTA

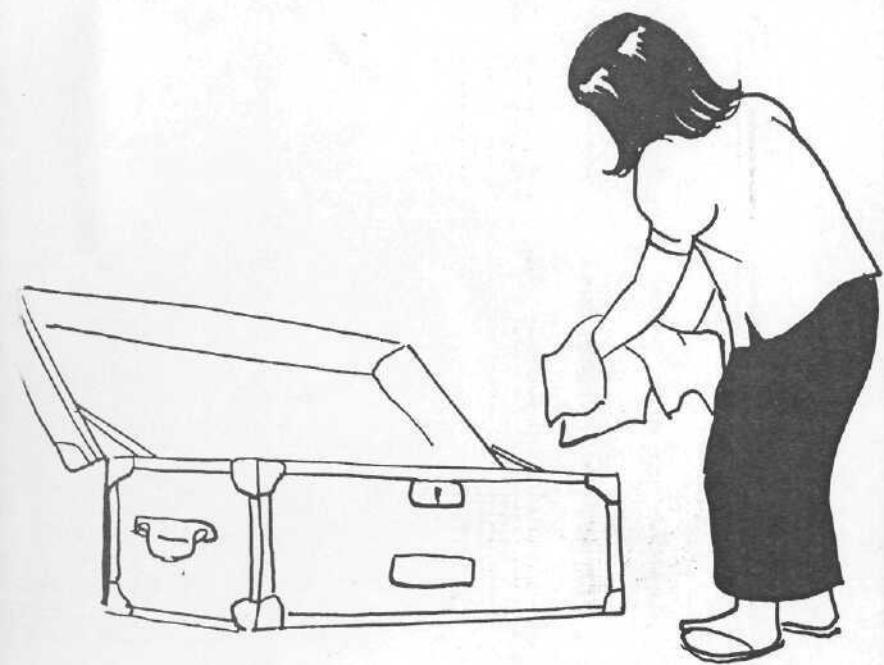

4. GĨ MÃ ÁKÕ
Chải Đầu Lấy

5. PÔBLIH LAIH ANŨN CŪT MÃ
PÔ SUM AO, KÔSU JUÃ

Thay Quần Áo Và Mang Dép Lấy

6. DAP MUSTOKER, ABĀN, ANUAI
LAIH ANŪN SUM AO

Xếp Đặt Mùng, Mền, Chiếu Và Quần Áo

7. DAP HÔDRÔM HRĂ MO-AR BROI KLĂ

Xếp Sách Vở Gọn-gàng

8. HRĀM GLAĨ

Ngă mă pô

Bing ta tă anai prǒng laih.

Bu kiǎng pôhwu hlđi hlđi ôh.

Sô mă tđgđi, gĩ mă bük,

Ta pô 'năm pôhwđ gđp ôh.

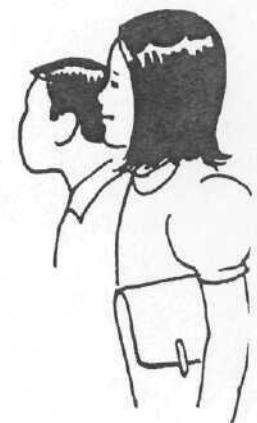
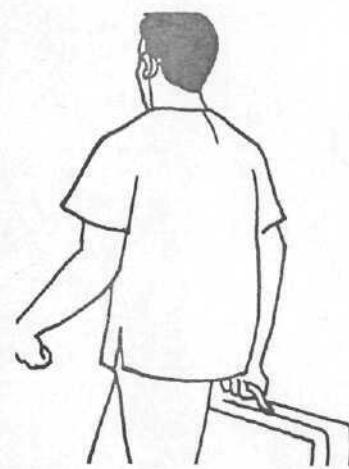
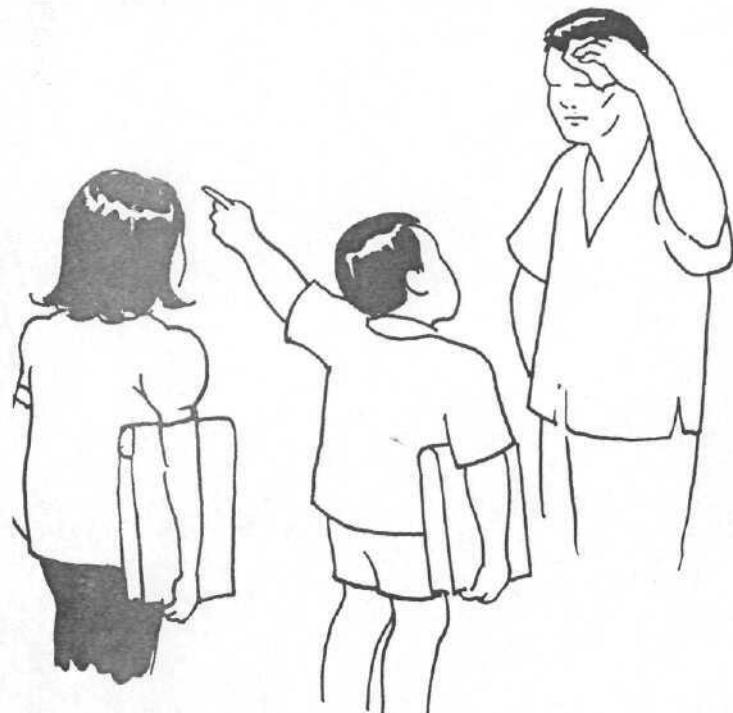
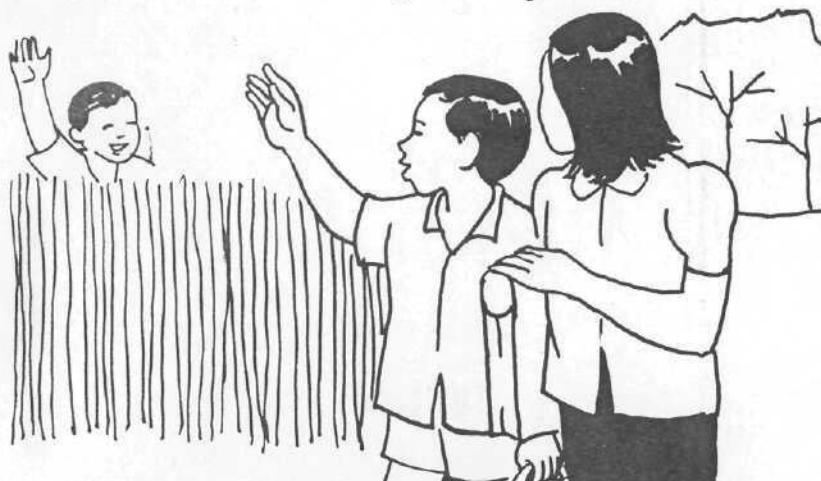
Bài Ôn
Tự làm lấy

Chúng mình giờ đà khôn lớn,
Không muốn luôn luôn phiền ai.
Đánh răng, chải đầu, thay áo,
 Tay ta làm lấy gọn gàng.

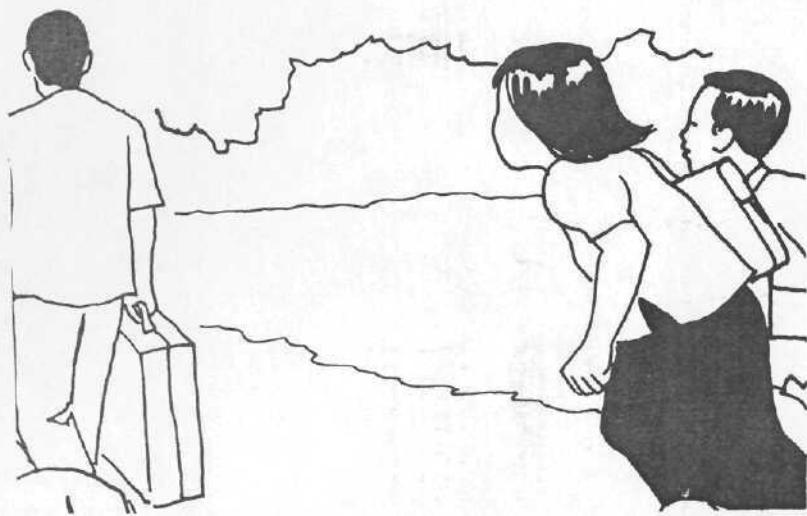
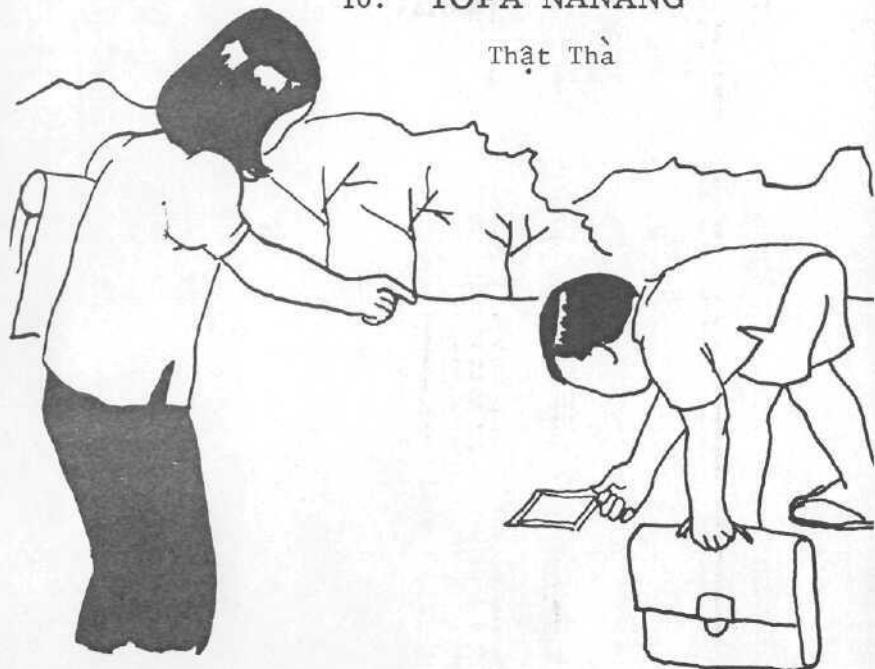
9. PÓHIĂP ANRANG-ANRANG

Nói-nắng Mạnh-dạn

10. TÓPĀ NANANG

Thật Thà

II. PÔHIĀP TÔPĀ

Nói Thật

12. HÒMÀO RÔGOH-AGAIH KAH HÒMÀO PRAN

Có Sạch-sẽ Mới Khỏe Mạnh

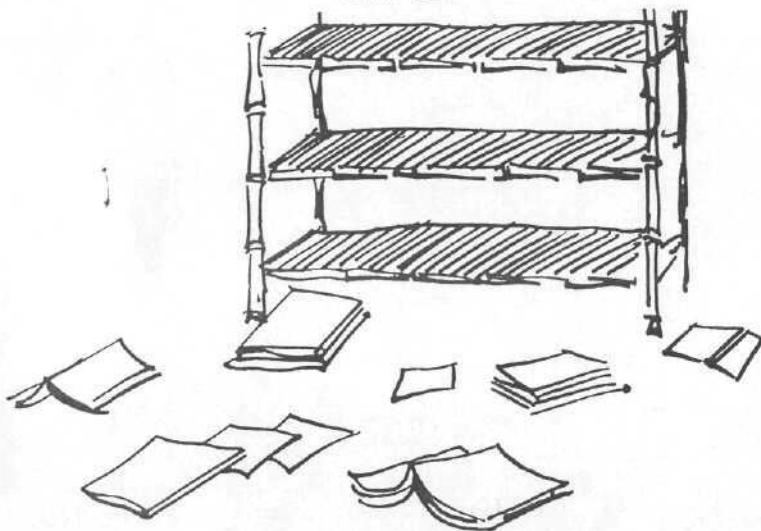
13. DAP HÔDRÔM-HRÃ BRO'I KÔ DJÔ ANIH

Sách Vở Xếp Đúng Chỗ

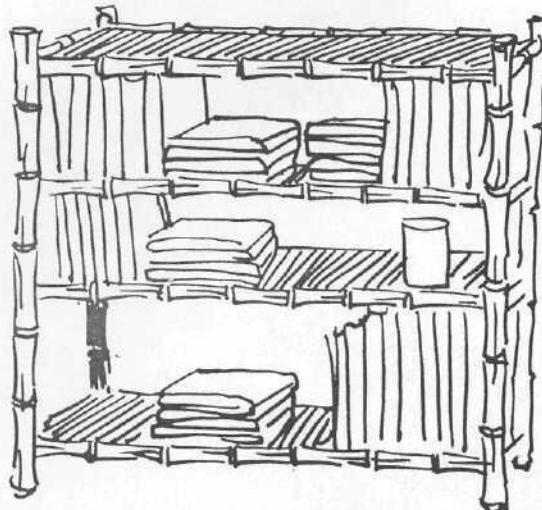
14. HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

Hôđoi anđ ih khăp lě?

Em thích cảnh nào?

Hôđoi ih tui lě?

Em bắt-chước ai?

KLAH-HODRĂ II

Chương II

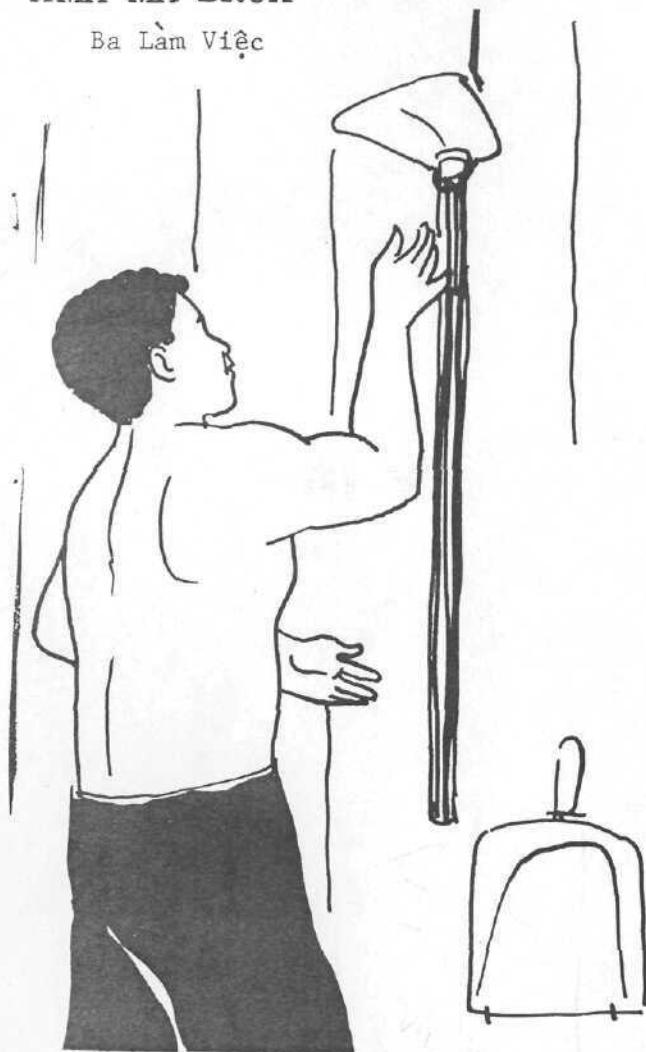
BRUĂ MĂ AMĂNG SANG ANO

Bón-phận Em Trong Gia-dinh

15. AMA MÃ BRUĀ

Ba Làm Việc

Ama mă bruā.

Ba làm việc.

Ama coh đang.

Ba đang cuốc đất.

16. AMĨ MÃ BRÚĀ

Má Lành Việc

Amĩ boh sum ao.

Má giặt quần áo.

Amĩ hroh braih.

Má sấy gạo.

Amĩ sít ao.

Má vá áo.

17. WAI-LĂNG ANĂ BA

Trông-nom Con Cái

Ami pómónđoi Biết.

Má tắm cho Việt.

Ami pôdluh mustoker
brđoi Biết pít.

Má thă mùng cho Việt ngủ.

Ao Lak tĩ.
Ami sít glai.

Áo Lạc rách.
Má khâu lại.

18. LAK BU-AI

Lac Đau

Lak bu-ai.

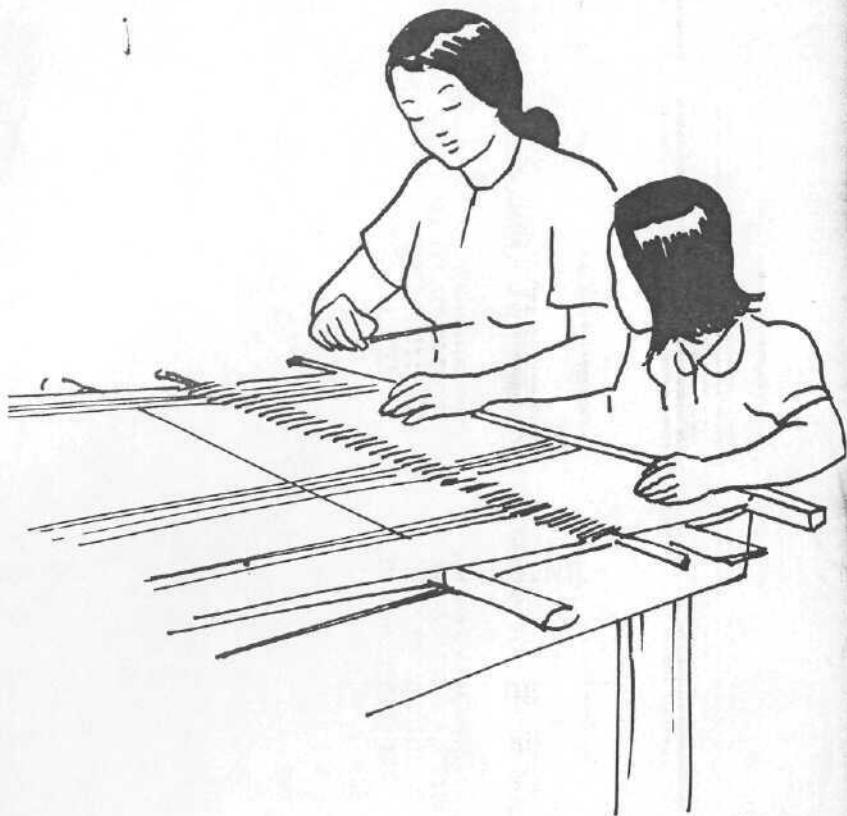
Lac đau.

Am්婆මණු ia jrao kđ Lak.
Má cho Lac uống thuốc.

19. POHRĂM ANĂ

Day Con

Amă pohrăm H'Len mōñam mrai.

Má dạy Hồng dệt vải.

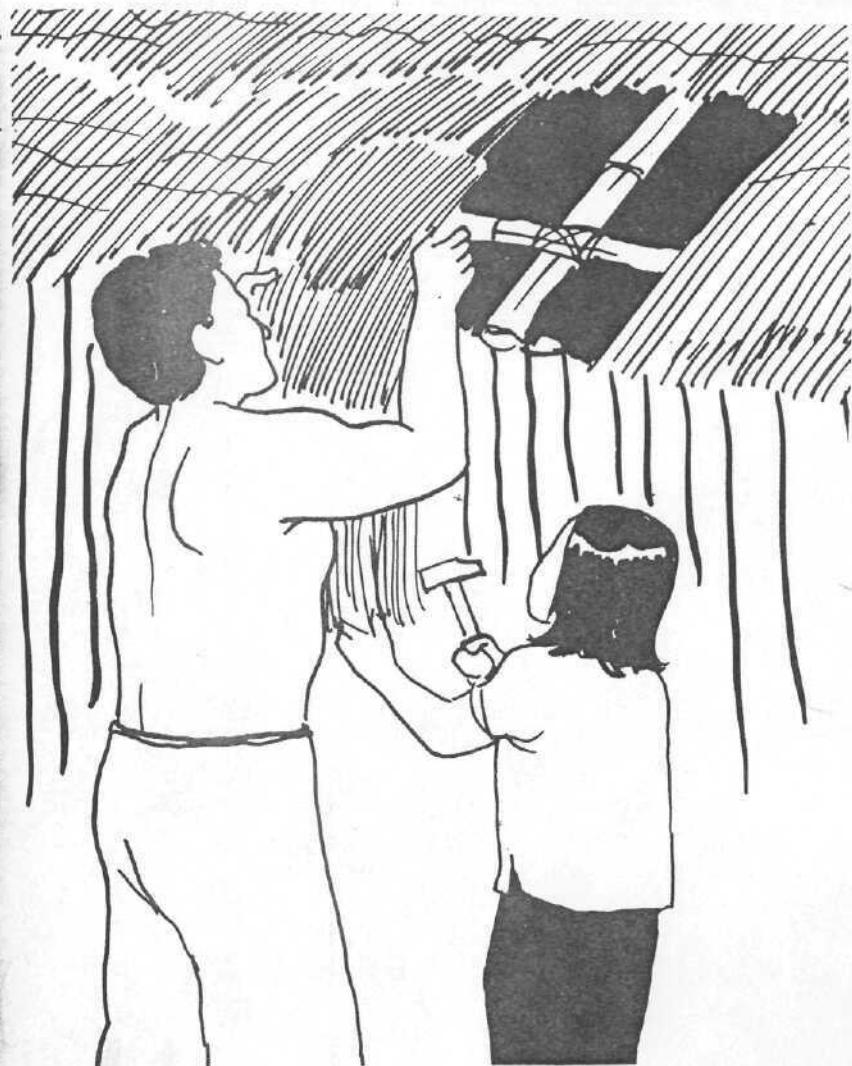
Ama pohrăm Lak.

Ba dạy Lạc học.

20. AMA POKRA GLAĨ SANG
Ba Sửa-sang Nhà Cửa

Ama pokra bah 'măng ram.
Ba sửa cánh cửa hú.

Ama pokra pobung sang.
Ba sửa mái nhà.

21. HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

Hôgĕt amiň ngă lĕ?

Má lăm gi?

Hôgĕt amiň ngă lĕ?

Má lăm gi?

Hôgĕt ama ngă lĕ?

Ba lăm gi?

Hôgĕt amiň ngă lĕ?

Má lăm gi?

Hôgĕt amiň ngă lĕ?

Má lăm gi?

22. BÓMÖ-AK ƠI YĂ

Làm Vui Lòng Ông Bà

Lak ba brơi dhot kơ ơi.

Lạc đưa ông điếu cho ông.

H'Len ba brơi get ia mõnum kơ yă.

Hồng đưa bầu nước uống cho bà.

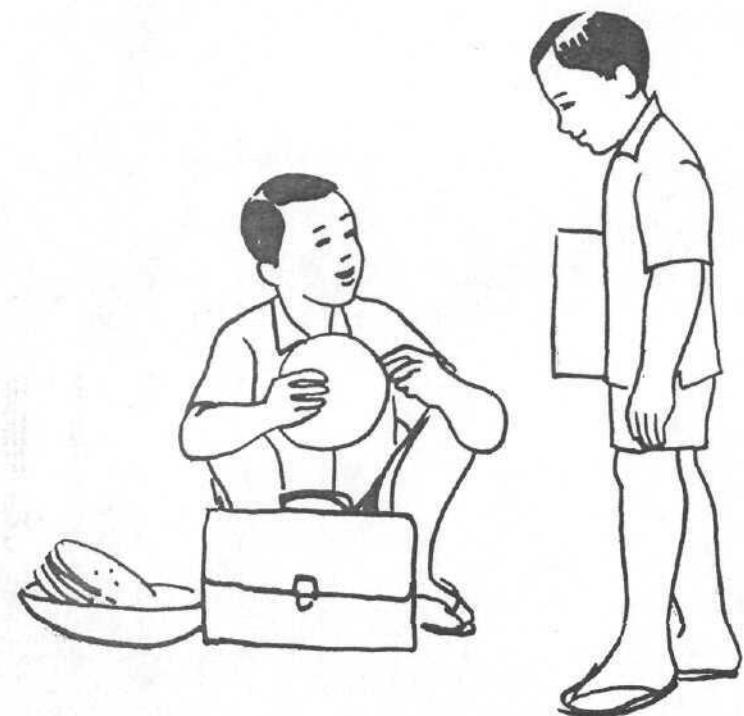
23. GỦT HIĂP AMĨ AMA

Vâng Lời Cha Mẹ

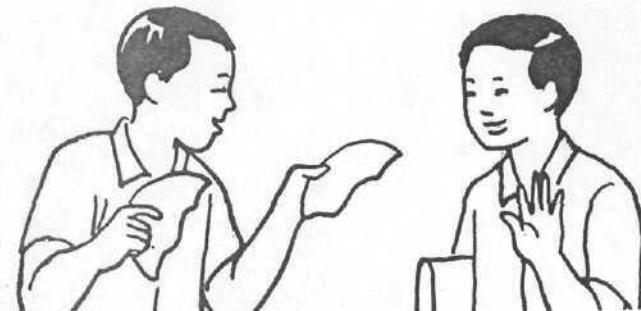
"Gih 'năm bđöng ôh bāñ aräng sī kđtuai
jđlan hō !"

"Các con đừng ăn bánh bán dọc đường."

"Bāñ anai mđmih biă mă lah."
"Bánh này ngon lắm !"

"Bđni kđ ih, kāo bđu kiăng bđöng ôh."
"Cám ơn, tôi không ăn."

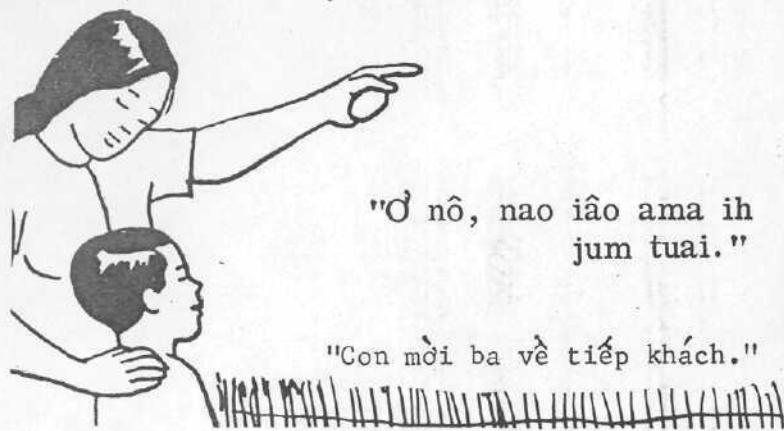
24. LUĂ GŨ KỎ AMĨ AMA

Lễ-phép Với Cha Mẹ

Sang Lak hơmâo tuai.

Nhà Lạc có khách.

"Ô nô, nao iāo ama ih
jum tuai."

"Con mời ba về tiếp khách."

"Ô ama, hơmâo tuai rai."

"Thưa ba, có khách à!"

25. PUĀI TLAO RÓMHAC HĀNG AMAI IÖNG

Nói-nắng Lẽ-phép Với Anh Chị

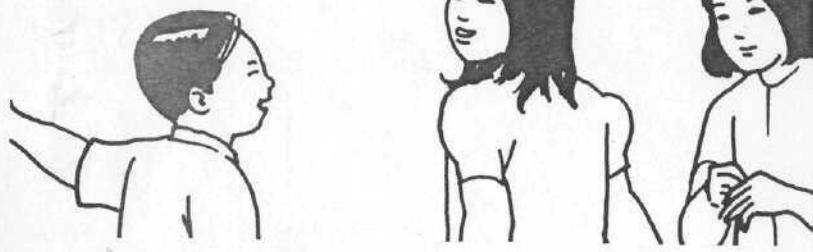
"Nao iāo H'Len glai hō!"

"Đi gọi Hồng về cho má!"

"Ô amai, ami iāo ih lah.
Amai glai mōtam yōh!"

"Chị đi! Má kêu.
Chị về liền nhé!"

26. GŨM AMĨ AMA

Giúp Đỡ Cha Mẹ

H'Len hăng Lak
gũm amĩ ama gõňu.

Hồng và Lạc giúp đỡ ba má.

27. GÜM AMA BRÜH PHÜN KÖYÃO

Giúp Cha Tưới Cây

H'Len hăng Lak güm brüh phün køyão
tôm ama gđñu.

Hồng và Lạc cùng tưới cây với cha.

28. WAI-LĂNG ADDI 'NET

Coi-sóc Em Nhỏ

H'Len rao tơngan addi nū.

Hồng rửa tay cho em.

Lak pōcem addi nū.

Lạc cho em ăn.

29. HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

Côđai 'net anai yau mōđoni mđ?

Yua kđ hđgđt lđ?

Em bé này có đáng khen không?
Tại sao?

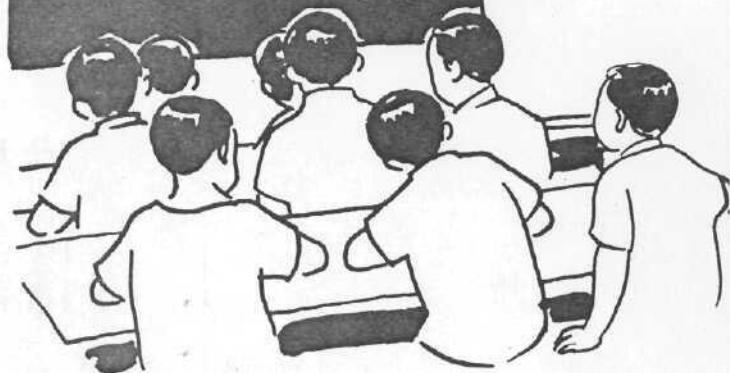
KLAH-HÔDRĂ III

Chương III

BRUĀ CƠĐAI MĂ PỒ SANG HRĀ

Bôn-phận Em Ở Học-đường

a un ab_ ân ân
b bo bo 3ok

30. NAI PÔTÔ PÔBLANG
HĀNG ABIH PRAN
JÓWA

Thầy Hết Lòng Dạy-dۆ

Nai potô pochräm lăng.
Thầy dạy tập đọc.

Nai ră ruai.

Thầy kể
chuyện.

Nai pochräm Lak cih.

Thầy dạy Lạc viết.

Pđ sang,

nai mă bruă től jě krah mlăm.

Ở nhà, thầy làm việc đến khuya.

31. KHĂP KIĂNG KỒ CƠ ĐAI HRĂM HRĂ

Thương Yêu Học Trò

Nam kbu hōmāo hōdrōm-mđ-ar ôh.

Nai brơi kđ nū ha sōp.

Nam lai:

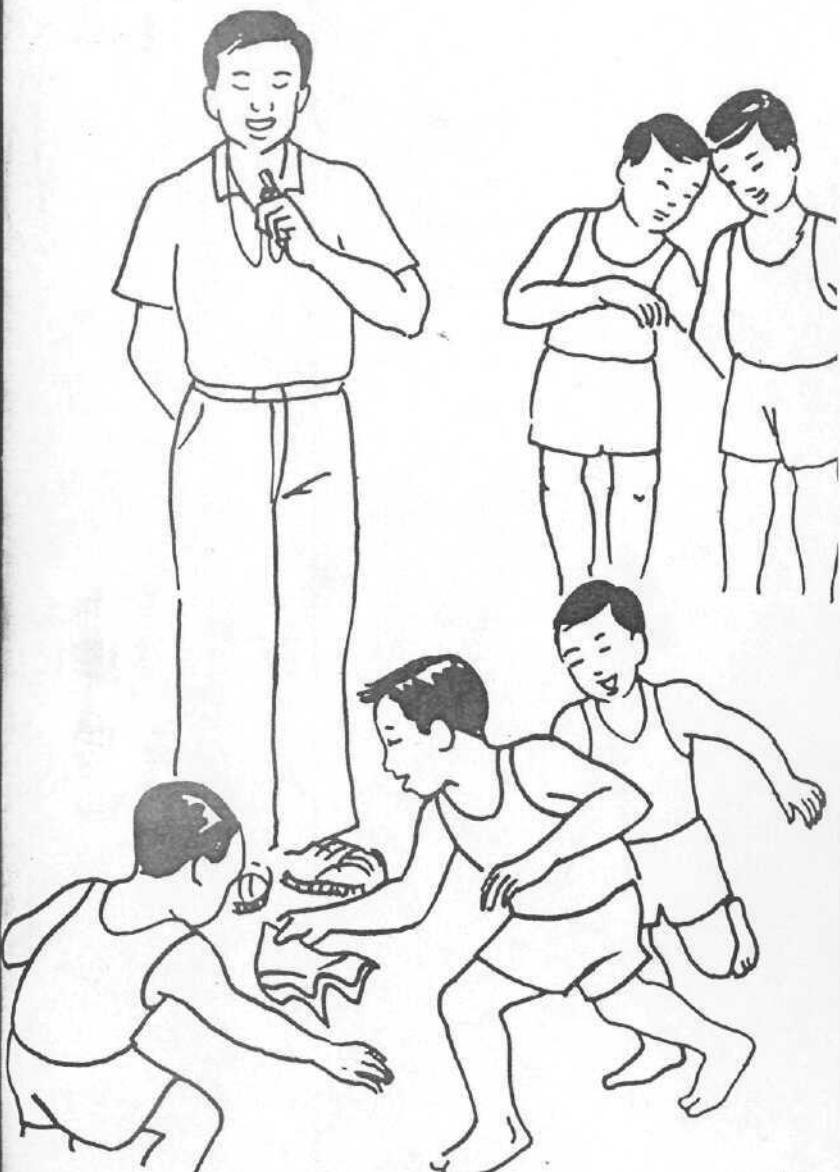
"Kāo bōni kđ ih, nai."

Nam khōng có vở. Thầy cho em mđt cuồn.

Nam nói: "Em cám ơn thầy."

Nai pđhrăm cđai ngor.

Thầy hướng dẫn học sinh chơi.

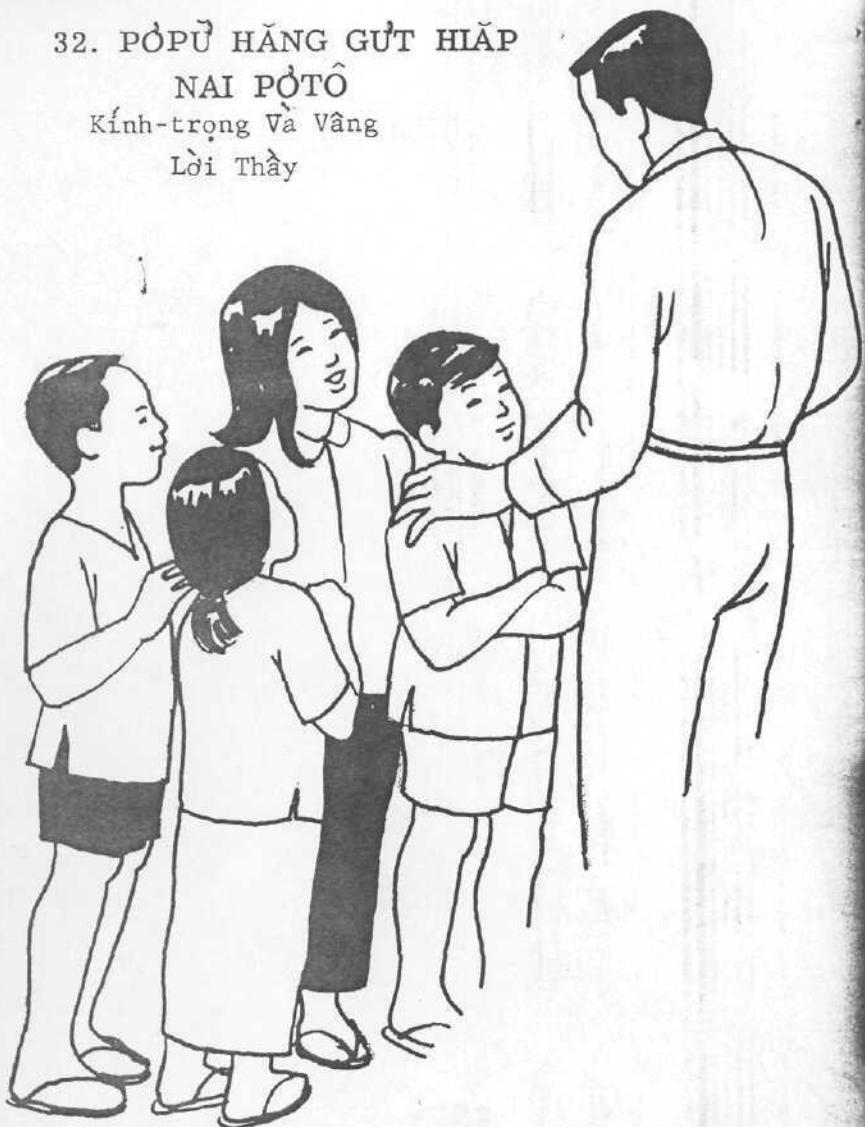

32. PÓPŨ HĂNG GҮT HIÄP

NAI PÔTÔ

Kính-trọng Vâ Vâng

Lời Thầy

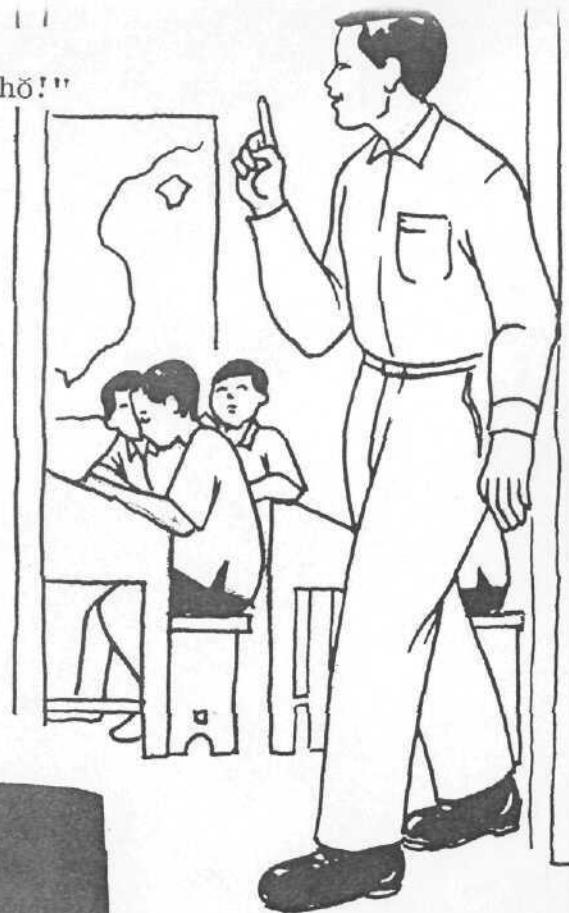

H'Len, Lak hăng gøyüt gõñu kókuh kó nai.

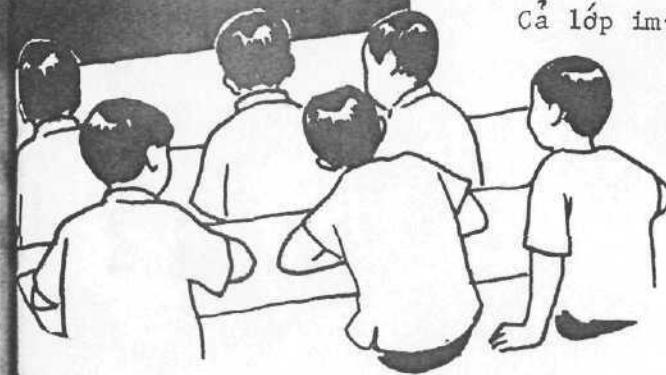
Hồng, Lạc và các bạn chào thầy.

"Gih dő rd-iät hő!"

"Các em hãy
giữ im-lặng."

Tôtar anih rd-iät
ngã tõlđoi pojuăt.
Cả lớp im-lặng làm
bài.

33. KHĂP KỎ NAI PÔTÔ

Nai ɓu-ai.

Lak hăng gøyüt
nu nao cuă nai.

Thầy đau.

Lạc và các bạn đến thăm thầy.

Yêu Mến Thầy

Nai phrāo suaih.

Lac hăng gøyüt ūn ɓu hơmāo bôđônai
oh kiăng kđ nai huai bôđomõn..

Thầy vừa hết bệnh.

Lạc và các bạn không làm ồn để thầy khỏi mệt.

34. KHĂP TÔ DRUĀ GŌYŪT

Thương-yêu Nhau

Cơđai Sam đuăi.

Trò Sanh chạy.

Nu rōbuh đih.
Em bị té.

Bing gøyüt ū nu nao pō ū.

Lak nao sem nai.

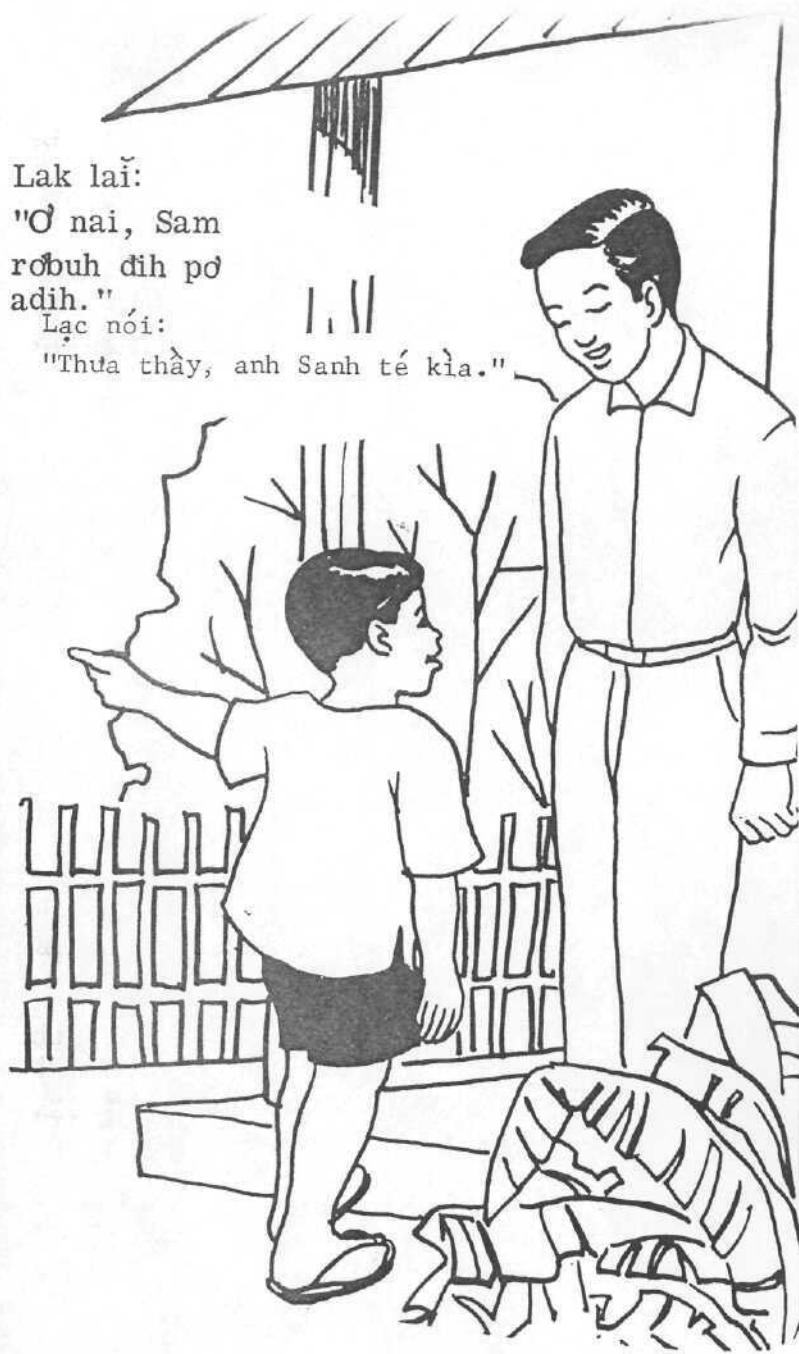
Các bạn vội chạy đến. Lạc đi tìm thầy.

Lak lai:

"O nai, Sam
rōbuh dih pō
adih."

Lạc nói:

"Thưa thầy, anh Sanh té kìa."

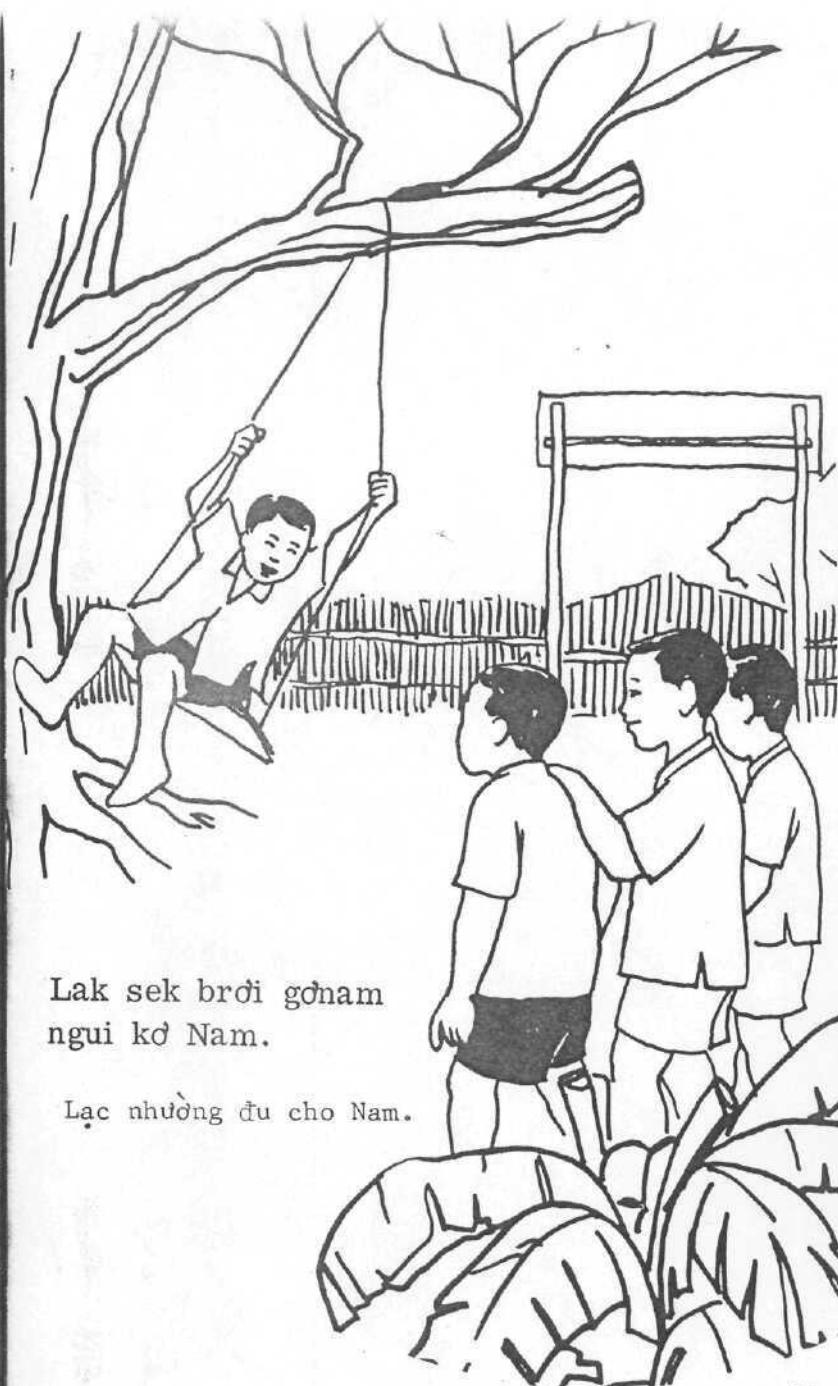
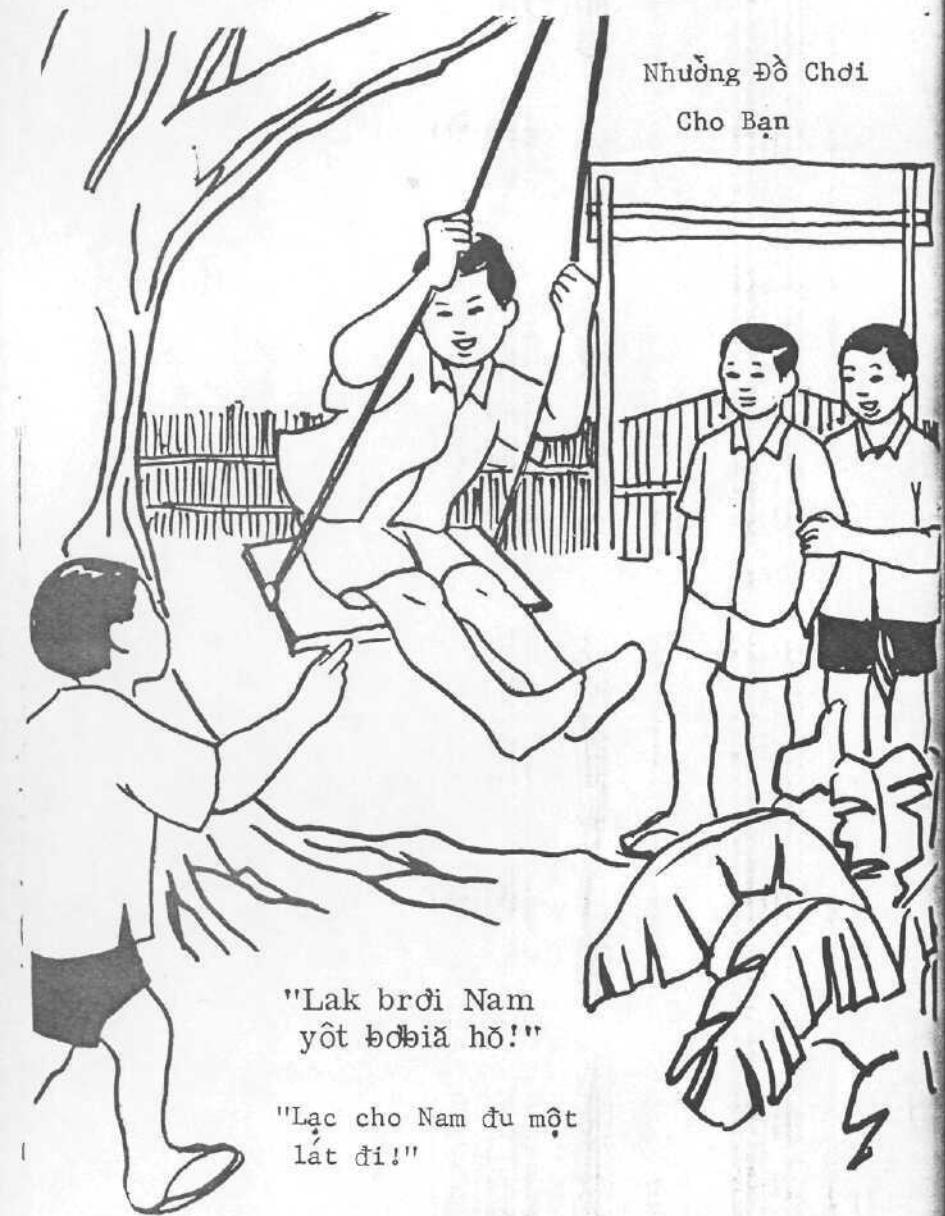

35. SEK GƠNAM NGUI KỞ GŌYŪT

Nhường Đồ Chơi
Cho Bạn

"Lak brơi Nam
yôt bđobiă hõ!"

"Lạc cho Nam đu một
lát đi!"

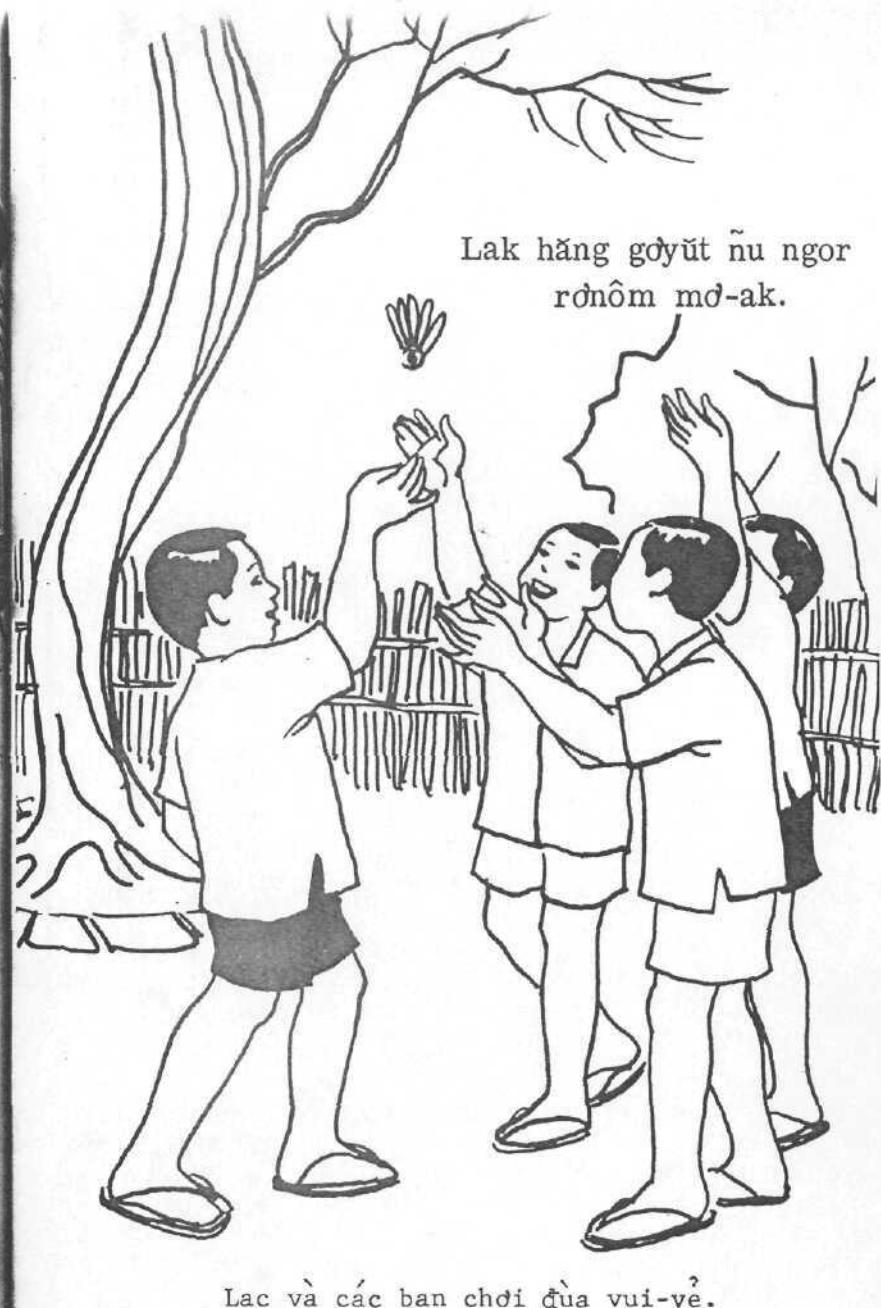
36. NGUI BƠRÖNÖM
Chơi Chung Hòa-thuận

Gøyüt Lak gläk pörđjah.
Bạn Lạc đang gảy-gồ.

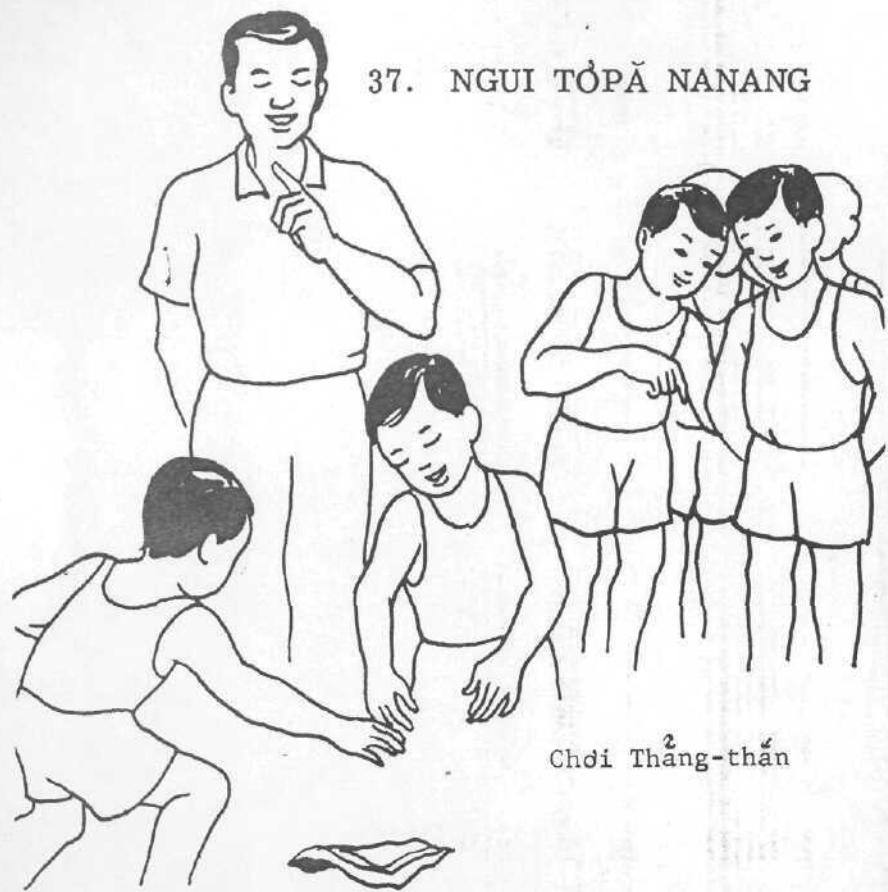
Lak khă hi.

Lạc can-ngań.

Lạc và các bạn chơi đùa vui-vé.

37. NGUI TƠPĂ NANANG

Chơi Tháng-thần

Lak hröm gøyüt ūn̄ ngui "børdsua kd".

Lạc cùng bạn chơi
"cuối cò".

Gøyüt Lak kiāo tui.

Bạn Lạc rượt theo.

Nai lai:

"Bing Lak bđong."

Thày nói:

"Toán của Lạc thắng."

Lak lai:

"Ô đh nai, bing gđmơi thu
Pô anai pah djđ laih bra
kâo,"

Lạc nói:

"Thưa thày, toán chúng em thua
Anh này đã đập trúng vai em."

38. HRĂM GLAĨ

Nai pôkra ... töl jě krah mlăm.

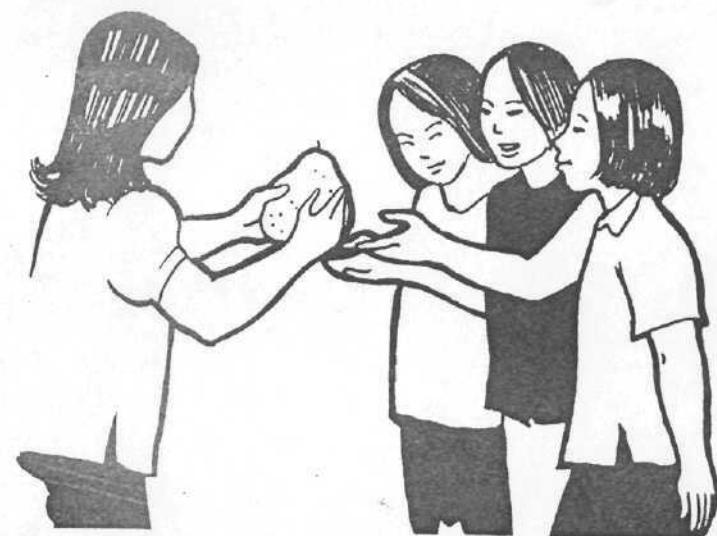
Lak pok dôn ... kđ nai.

Bài Ôn

Thầy sửa ... tới khuya.

Lạc dỡ nón ... thầy.

H'Len sek ... kđ gøyüt.
Hồng nhường ... cho bạn.

Lak pôpha pôtơi kđ ....
Lạc chia chuối cho ....

39. KOKUH KO

Bing cđai hrăm hră kókuh kđ.

Bing cđai dđ duaih.

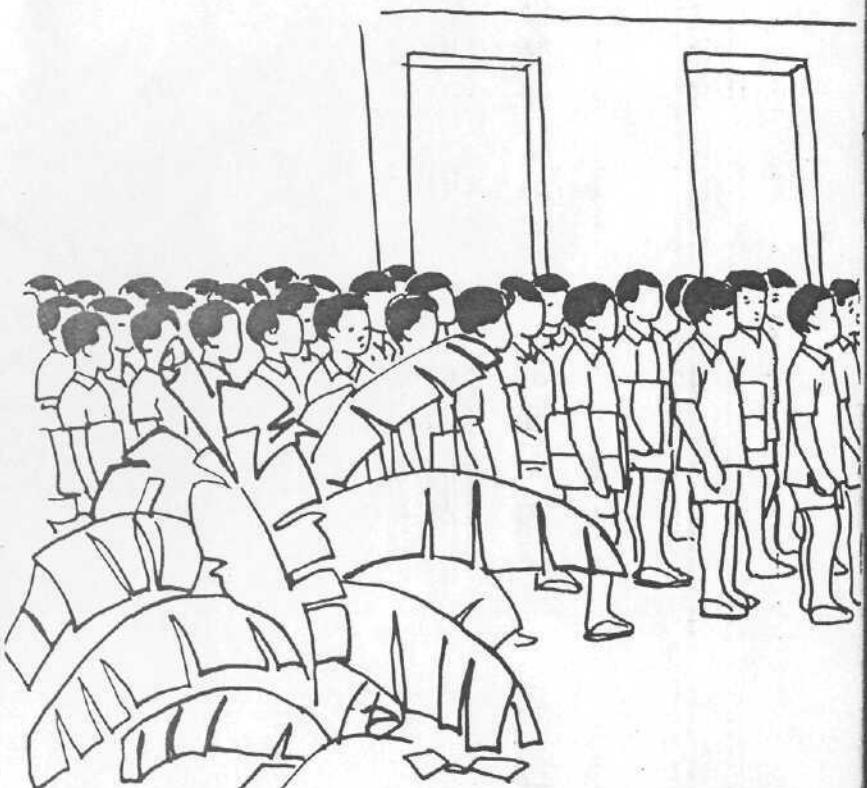
Bing cđai adoh djđ hiăp (đok).

Chào Cờ

Học-sinh chào cờ.

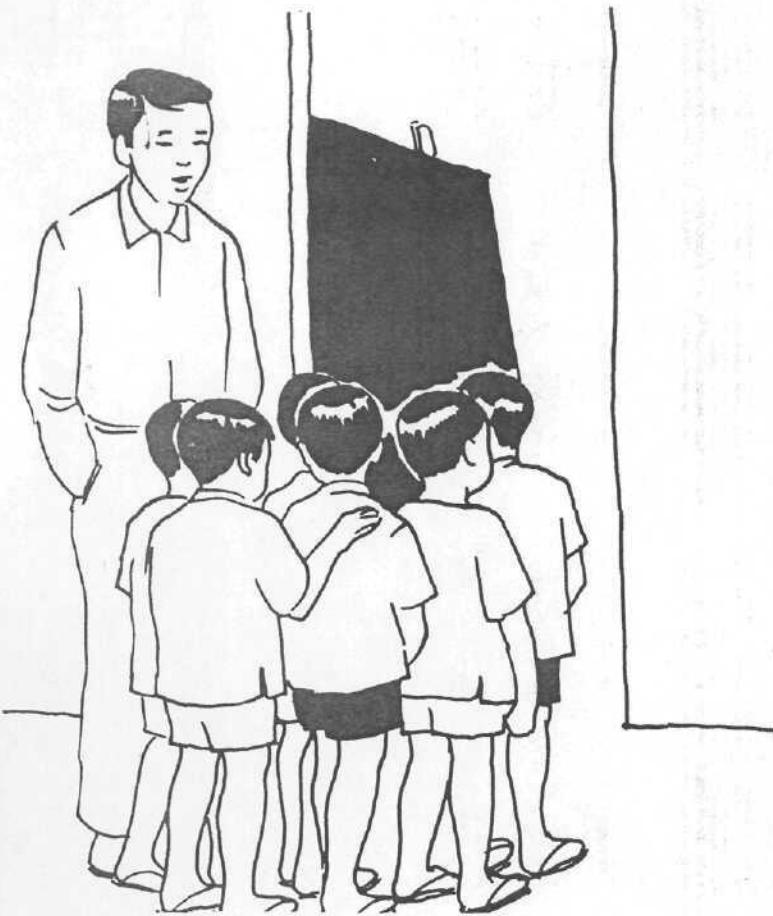
Ác em đứng nghiêm.

Ác em hát đúng giọng.

40. TÔ DANG DAP GLÔNG

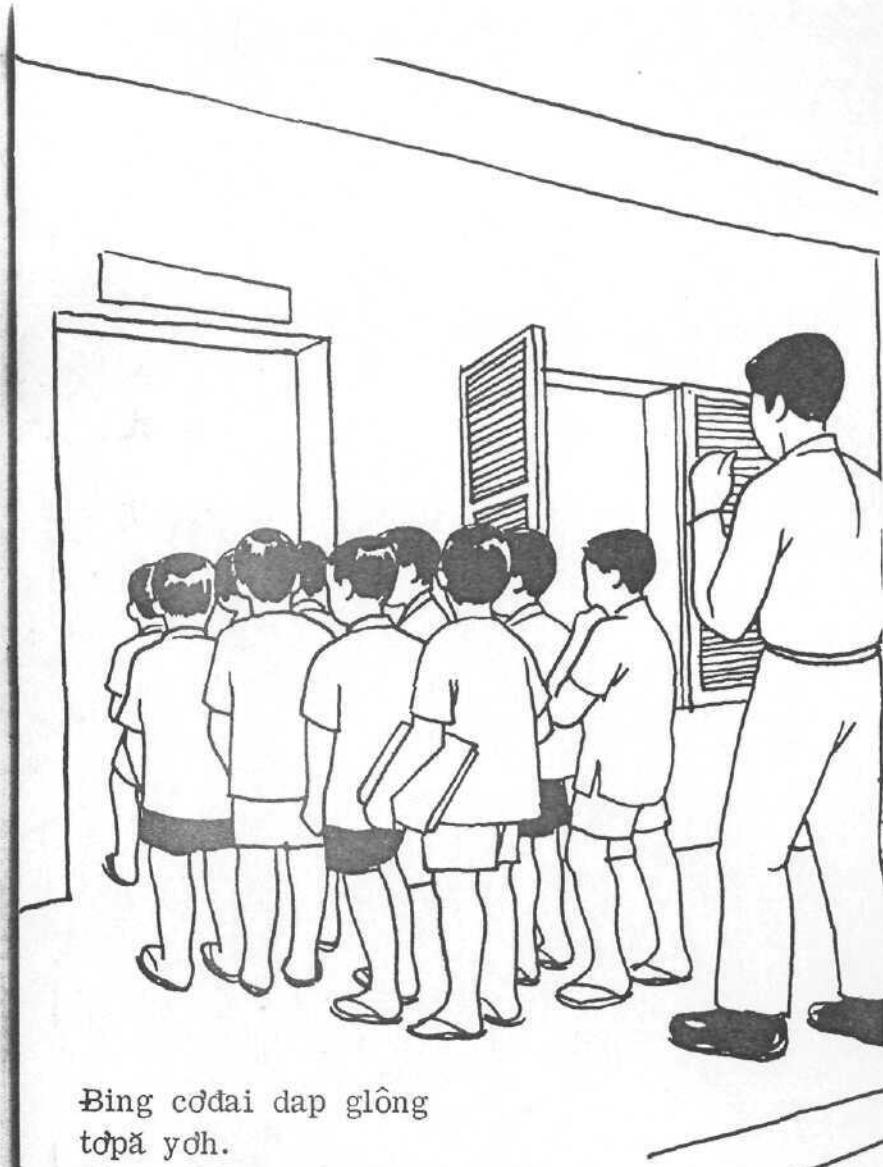
Lúc Sắp Hàng

Mông ngor abih laih.

Bing cđđai hräm hrä bđi anăp bah 'măng
Đã hết giờ chđi.
dຸ hräm.

Học sinh sắp hàng trước cửa lớp.

Bing cđđai dap glông
tđpă yđh.

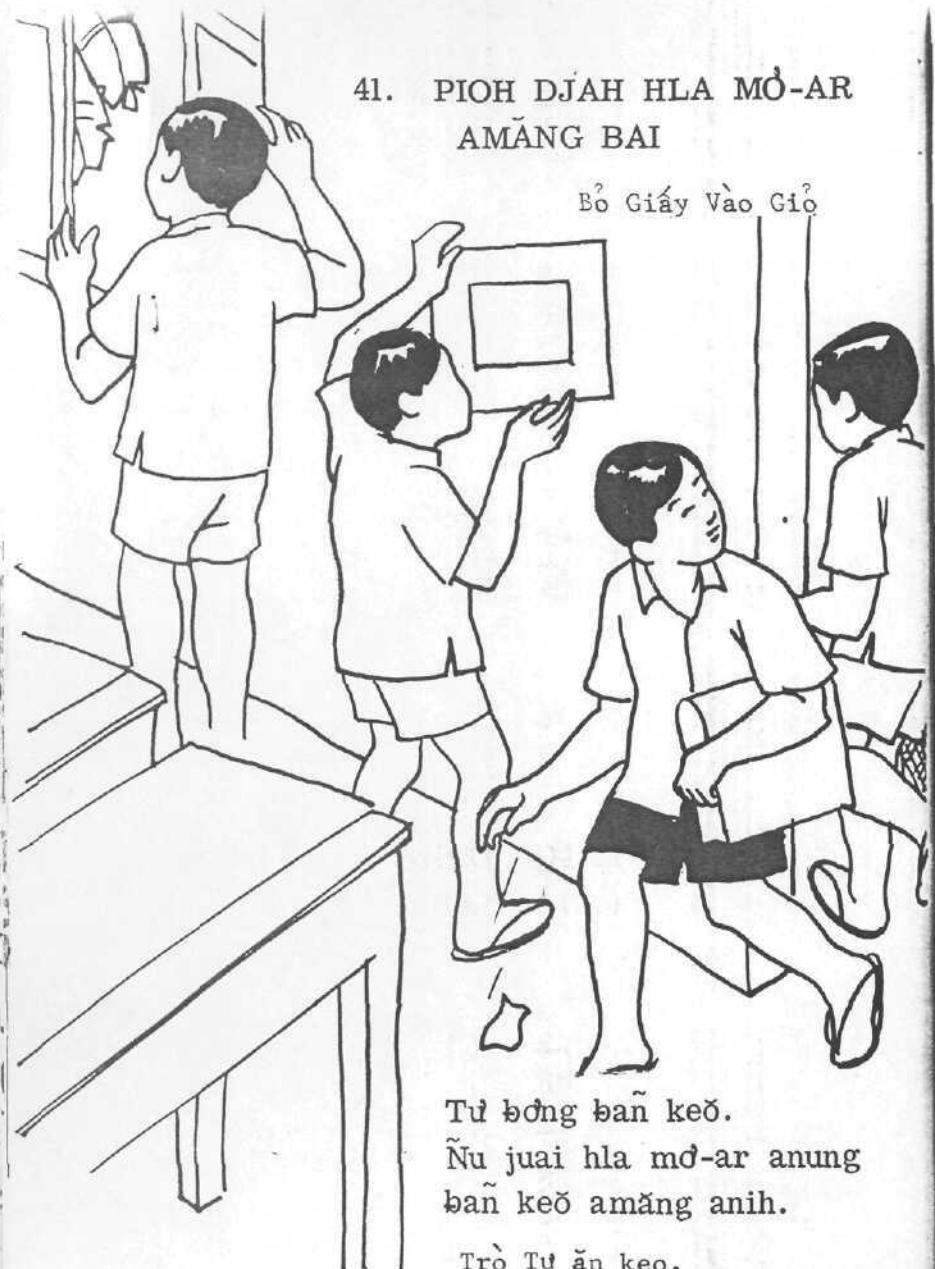
Bing cđđai müt amăng adü.

Các em đã sắp hàng ngay-ngắn.

Các em vào lớp.

41. PIOH DJAH HLA MØ-AR
AMÃNG BAI

Bỏ Giấy Vào Giỗ

42. TÓBIĀ PØ RØNGIÀO KØCUH

Ra Ngoài Nhỏ

Lak pøtük.

Nu røkåo pø nai ci.tøbiä kðcuh ia bah
pø røngiåo.

Lac ho.

Em xin phép thầy ra ngoài để khạc nhò.

Lak kðcuh pø røngiåo.

Lac ra ngoàì nhò.

43. RØNAK GRÊ CIH HÃNG GRÊ DÕ BER

Giữ-gìn Bàn Ghế

Gøyüt Lak kac cur hang ngõ
(kødløng) grê cih.

Bạn Lạc vẽ phần trên bàn.

Lak lai kđ gøyüt ňu :
"Brđi kđ ta rønak h̄i grê hräm."

Lạc khuyên bạn:
"Ta nên giữ-gìn bàn học."

44. RÖNAK BRÖI RÖGOH (DOH) PÖNÄNG

Giữ Tường Sạch

Blu tuang rup amäng pönäng.
Bing gøyüt nu hoñum nao ep.

Bình vẽ lên tường.
Các bạn xúm lại xem.

H'Len lai :

"Bing ta rönak rögoh pönäng.

Pönäng rögoh kah sang hrä hiam."

Hồng nói:

"Chúng ta giữ tường cho sạch. Tường có sạch,
trường mới đẹp."

45. HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

Hlơi ngă djđ?

Hlői ngă soh?

Ai đúng? Ai sai?

Hlői ngă djđ? Hlői ngă soh?

Ai đúng? Ai sai?

46. RÖNAK HÖDRÖM-HRÄ MÖ-AR HÄNG

GÖNÄM SANG HRÄ
Giữ-gìn Sách Vở Và
Học-cụ Nhà Trường

Lak lai häng gøyüt ūn :
"Hla kăk ti (tối) laih.

Ta blir glaič döng bë!"

Lạc nói với bạn:

"Bạn-đồ đã rách. Chúng ta nên dán lại."

Nai bóni :

"Bing gih săng biă mă.

Bing gih thão rönak gönäm yua amäng
sang hrä."

Thầy khen:

"Các em ngoan lắm.

Các em biết giữ-gìn đồ dùng nhà trường."

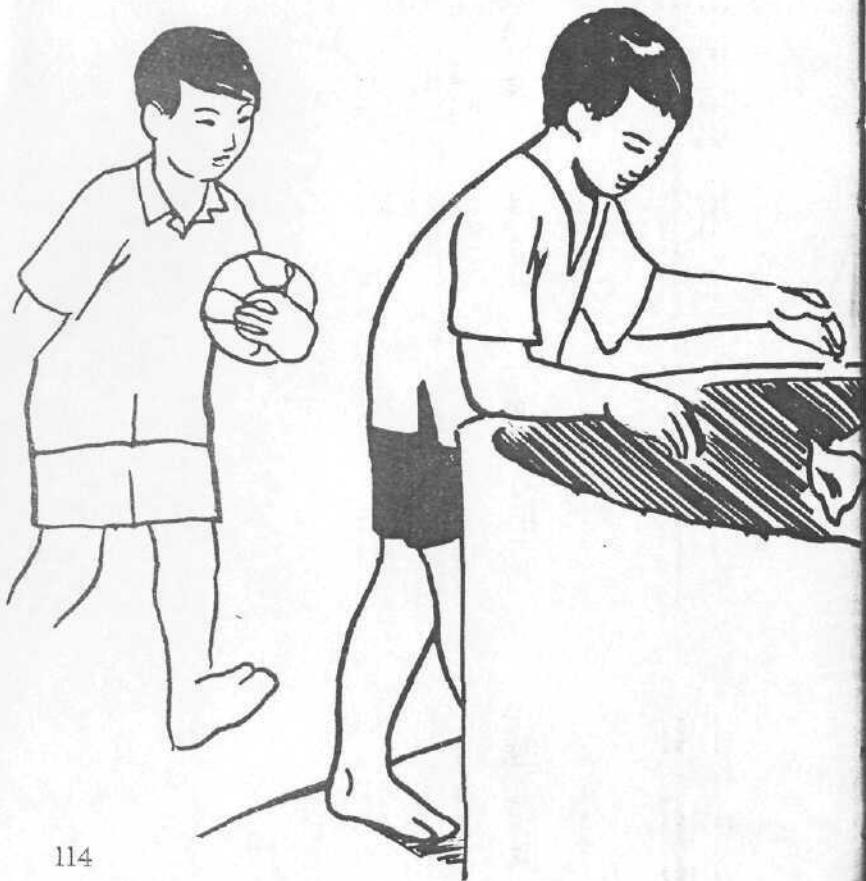

47. RONAK 'MĂNG IA AGAIH

Giữ Giếng Nước Sạch

Blu tuh djah amăng 'măng ia.

Bình vứt rác vào giếng nước.

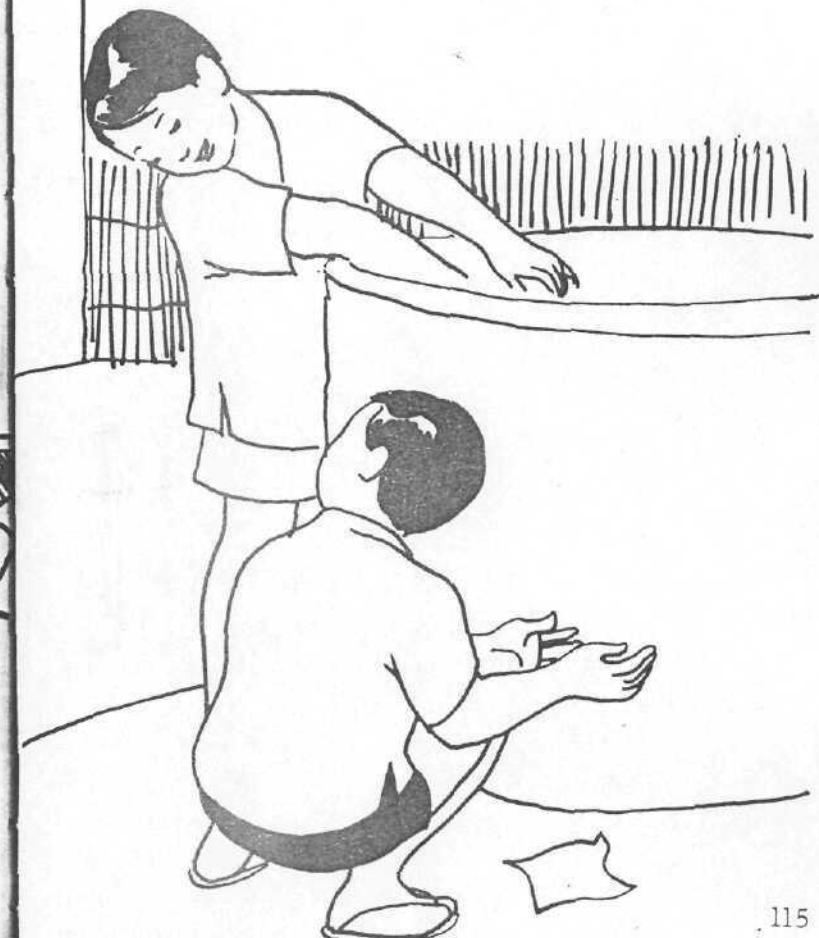
Lac lai :

"'Năm juai djah amăng 'măng ia ôh.

Brđi kđ ta ronak 'măng ia kđ agaih."

Lac nói:

"Đừng vứt rác vào giếng. Ta nên
giữ nước giếng sạch."

48. NAO JUĀ DLAI :

EH, MØ 'ÑA BRØI DJØ ANIH

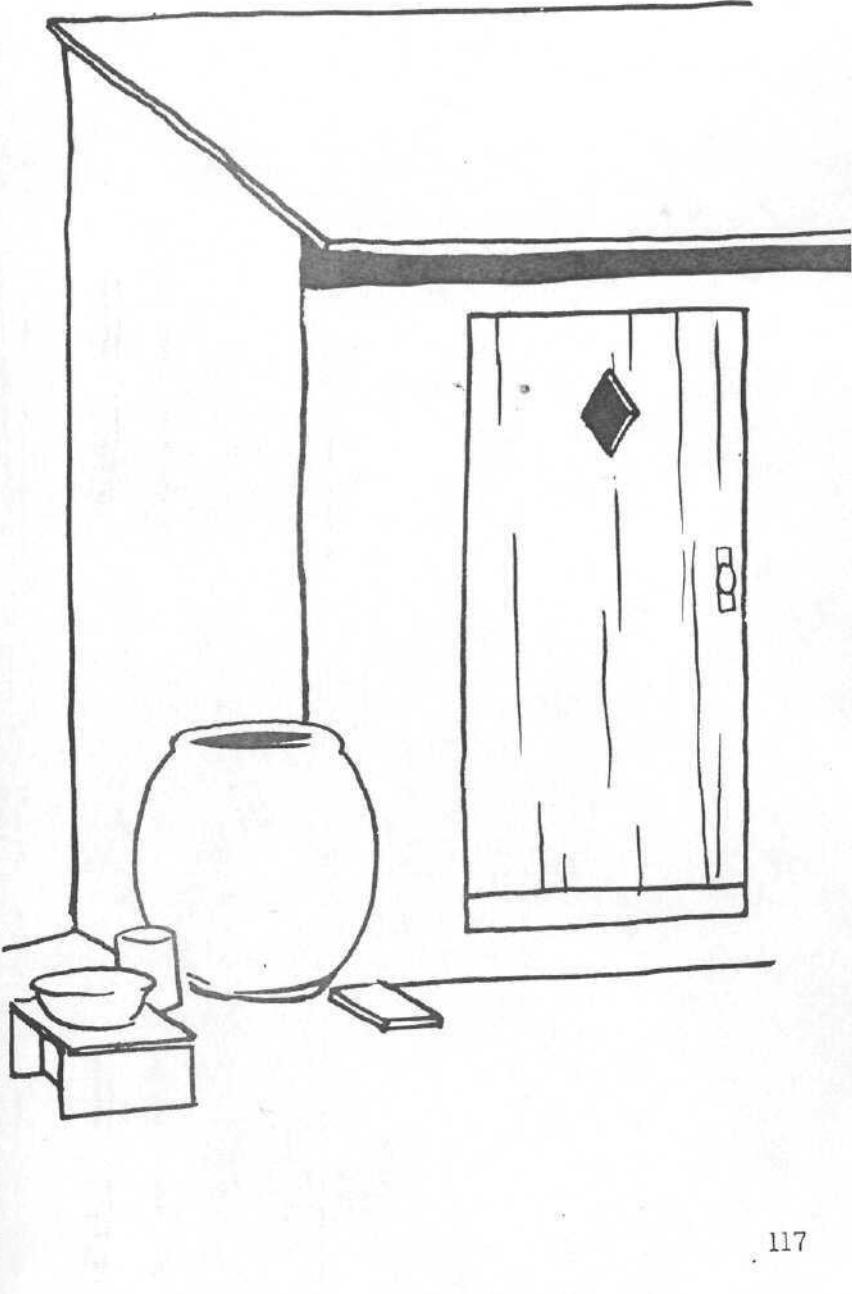
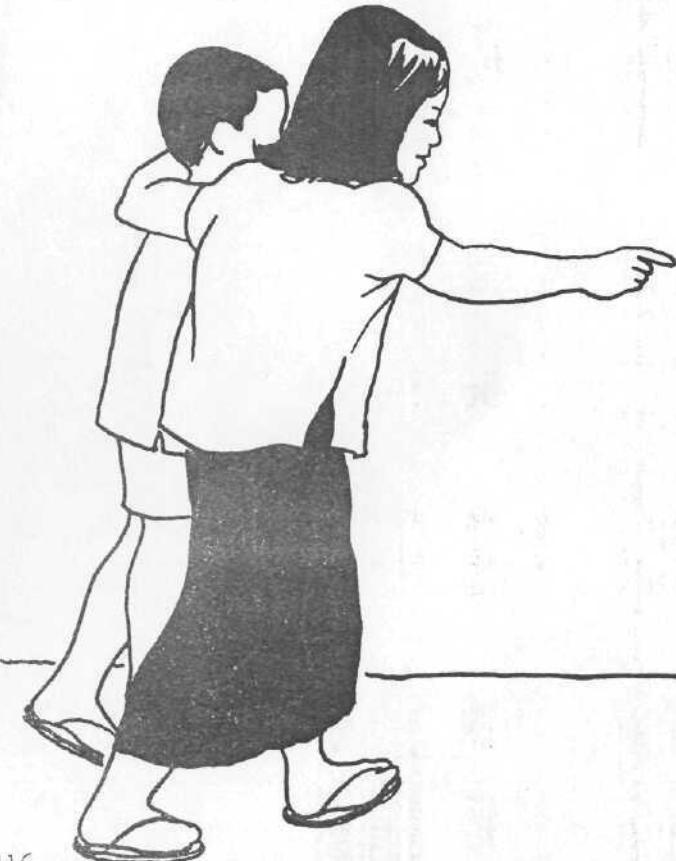
H 'Len lai kơ Lak :

"Sang juā dlai hơmào laih bøi anün.
Ong nao eh mØ 'ñä amäng sang anün."

Đi Tiêu, Đi Tiêu Có Nơi

Hồng bảo Lạc:

"Nhà tiêu sẵn đó.
Em hãy vào trong mà tiêu, tiêu."

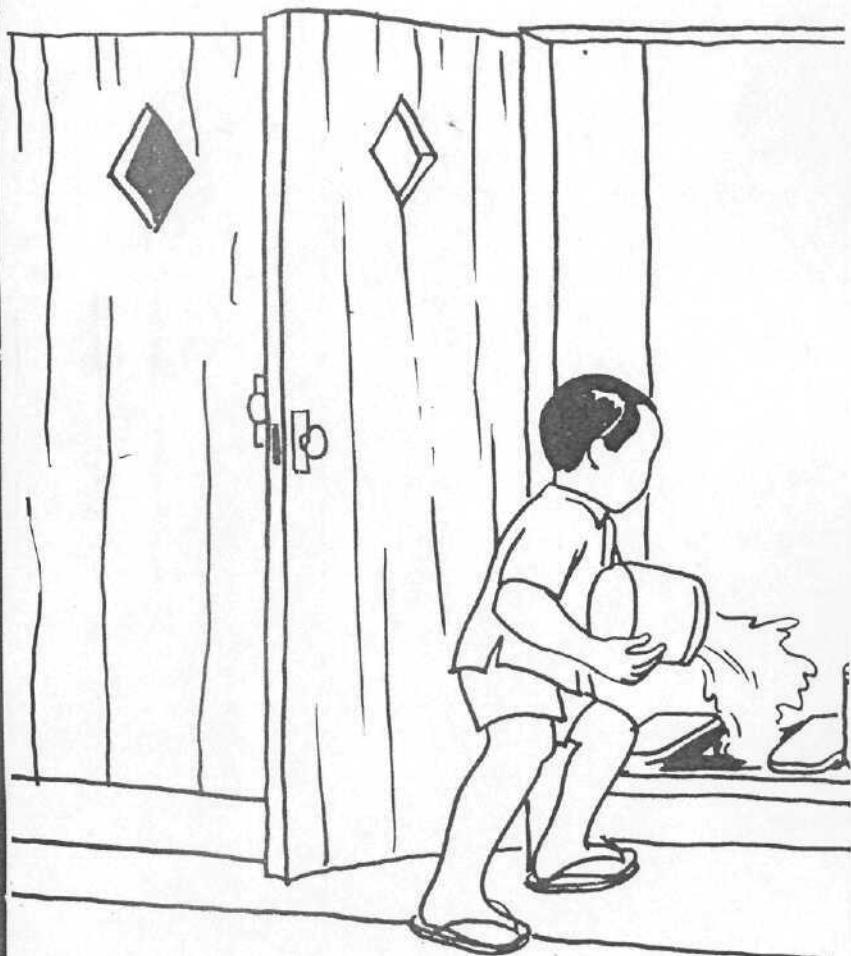
49. RƠNAK SANG JUĀ DLAI' BRŌI AGAIH

Giữ Nhà Tiêu Sạch

Giồng juā dlai Lak pioh hla mđ-ar
amăng kđthung. Nu tuh ia amăng 'măng.
Nu rōnak sang juā dlai kđ agaih.

Đi tiêu xong, Lạc bỏ giấy vào thùng.
Em giội nước vào cầu. Em giữ nhà tiêu sạch.

50. 'NĂM PÓRAI PÓGA ÔH

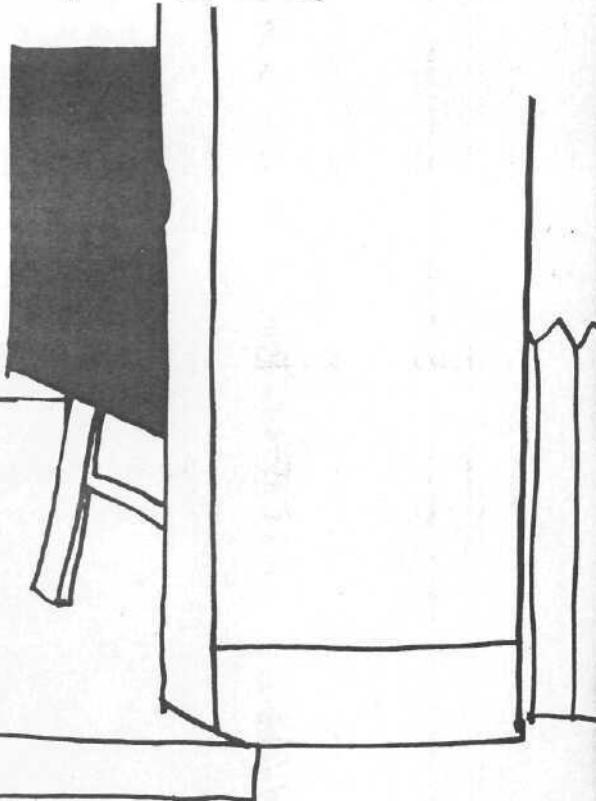
Không Phá Hàng Rào

Boh-lông bslot (blüt) hĩ pđ rồngiêo pđga.
H 'Len bu brđi Lak yac pđga mđt nao ôh.
Quả banh lọt ra ngoài rào.
Hồng không cho Lạc vạch rào chui ra.

51. 'NĂM PĚ BÓNGA TÓJŌH KÓYÀO ÔH

Không Hải Hoa, Bé Cây

H 'Len khă Lak :

"Ông 'năm pě bônga ôh.

Yua kơ hơmão bônga yđh sang hră ta
mđhiam."

Hồng ngăん Lạc: "Em không nên hái hoa.

Nhờ có hoa, trường ta thêm đẹp."

52. HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

H'ögét dua cô cõđai ngă lě?
Gih ci tui goňu mđ? Yua kđ h'ögét lě?

Hai trò này đang làm gì?
Em có nên bắt chước không? Tại sao?

H'ödrôm-hrä hlđi anai
lě?
H'øyüm Lak djä h'ödrôm-
hrä lě?
Sách này của ai?
Lạc cầm sách như thế nào?

H'Len ngă mđsa h'önal sut h'önal jü.

Yua kđ h'ögét H'Len bu trăm h'önal sut
h'önal jü amăng bluh ia ôh?

Hồng thám ướt khăn lau bảng.

Tại sao Hồng không nhúng khăn lau bảng
vào hồ nước?

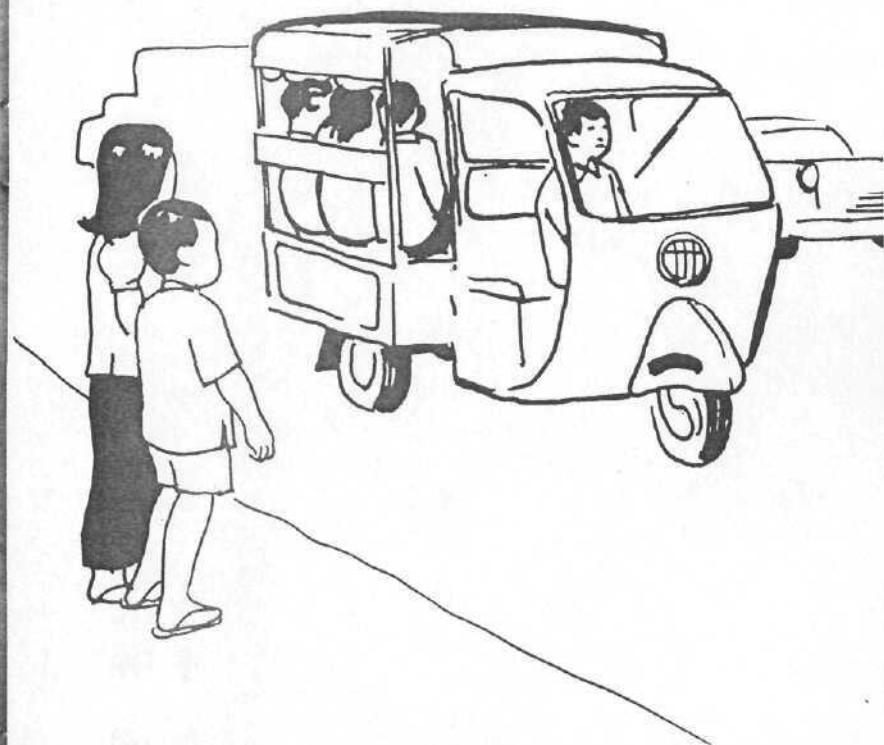

KLAH-HÔDRĂ IV

Chương IV

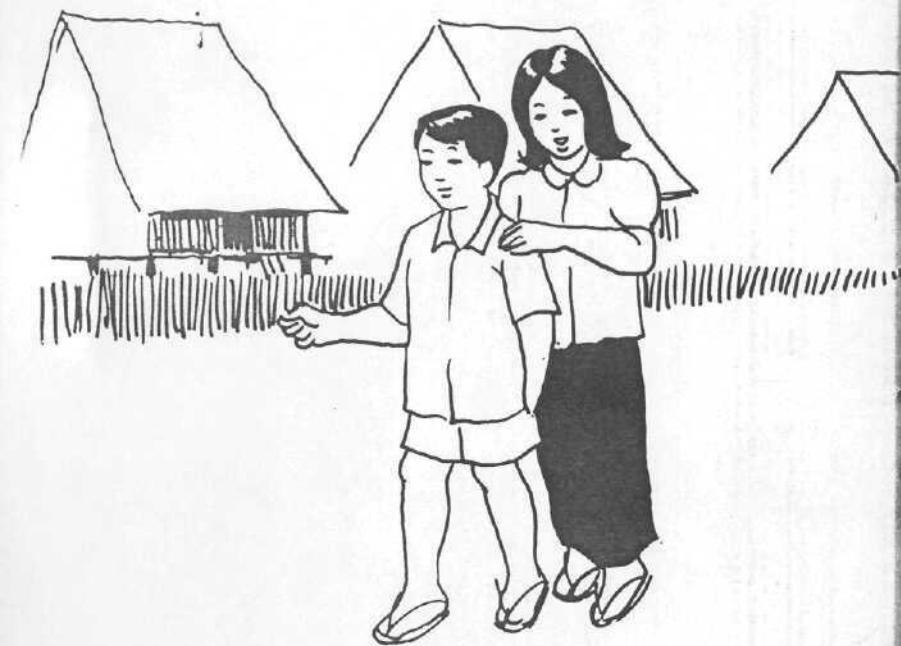
AMĂNG GLÔNG JOLAN

Ngoài Đường

53. RÓBAT GAH HÓNUĀ

Đi Bên Phải

Neh H'Ba bu-ai.

H'Len hăng Lak nao cuă neh gōñu.

Dua gōñu tōbiā mōng sang.

Dì Ba đäu.

Hồng và Lạc đi thăm dì.

Hai em ra khỏi nhà.

Dua gōñu găñ jōlan prōng.

Dua gōñu nao ser akiang jōlan gah hōnuā.

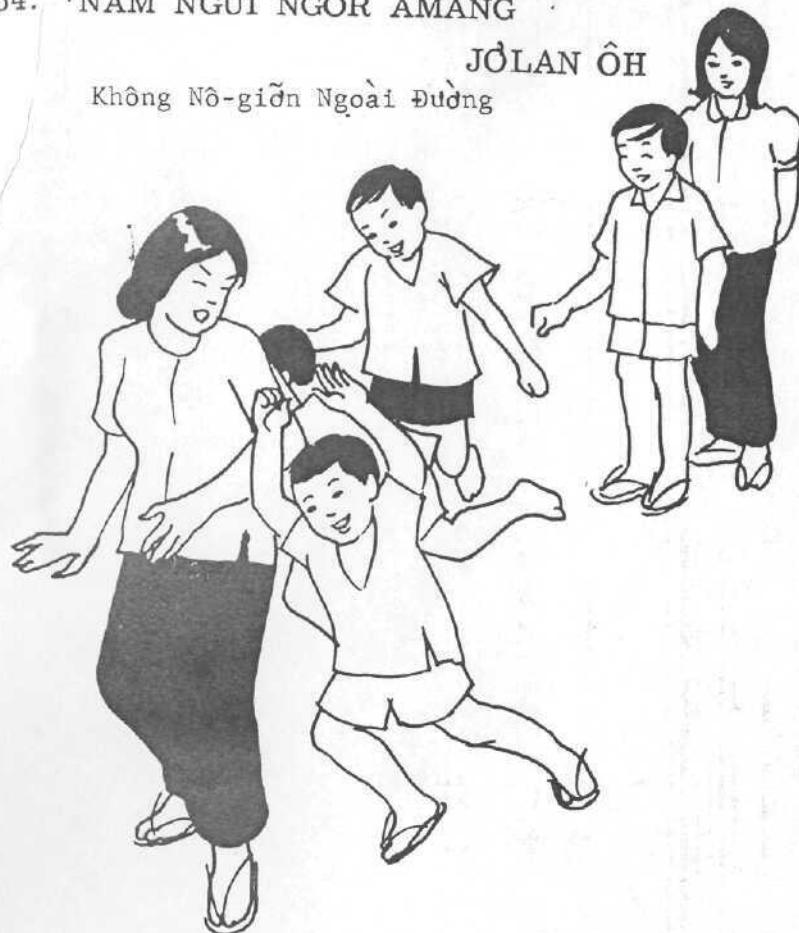
Hai em sang qua đường cái.

Hai em đi sát lè đường bên phải.

54. 'NĂM NGUI NGOR AMĀNG

JOLAN ÔH

Không Nô-giễn Ngoài Đường

H'Len hăng Lak bup ha bing cđai glăk
bđptiâo.

Ha cô jrom djđ mònuih rô jolan.

Hồng và Lạc gặp một bọn trẻ đang rượt nhau.
Một đứa xô vào một người đi đường.

Ha cô pđkon đuač tđng krah jolan.

Ha boh rđdeh dang wang jrđc truh.

Brô mđn rđdeh hđmâo kong.

Anǔn yđh nû mđtlaih mđng tđlđi driang.

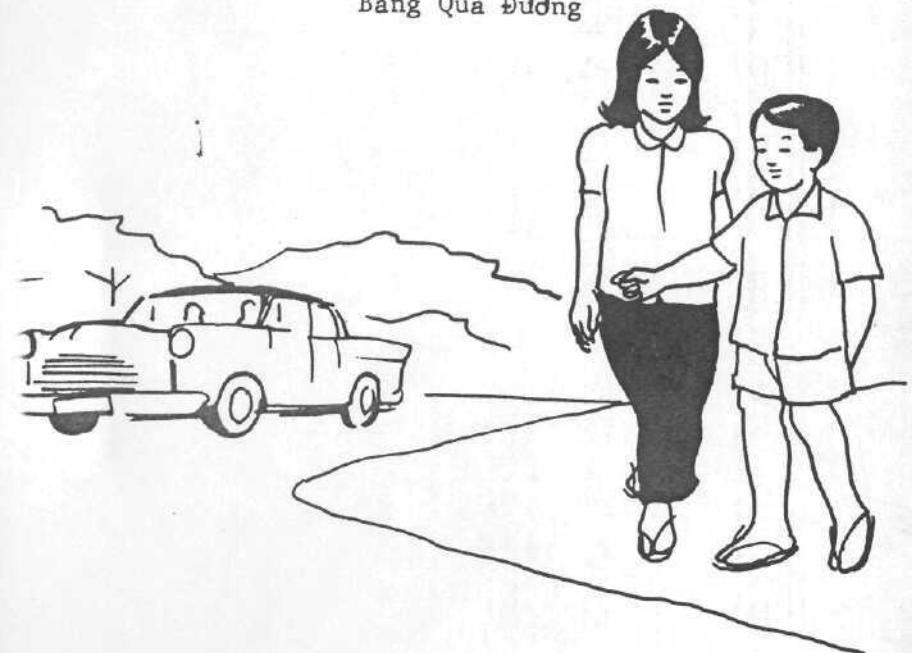
Đứa khác chạy ra giữa đường.

Một chiếc xe đạp trô tới. Xe thang kip.

Đứa bé thoát khỏi tai-nạn.

55. GĂN JOLAN

Băng Qua Đường

H 'Len hăng Lak jě ci truh po
plōi neh gōnu.

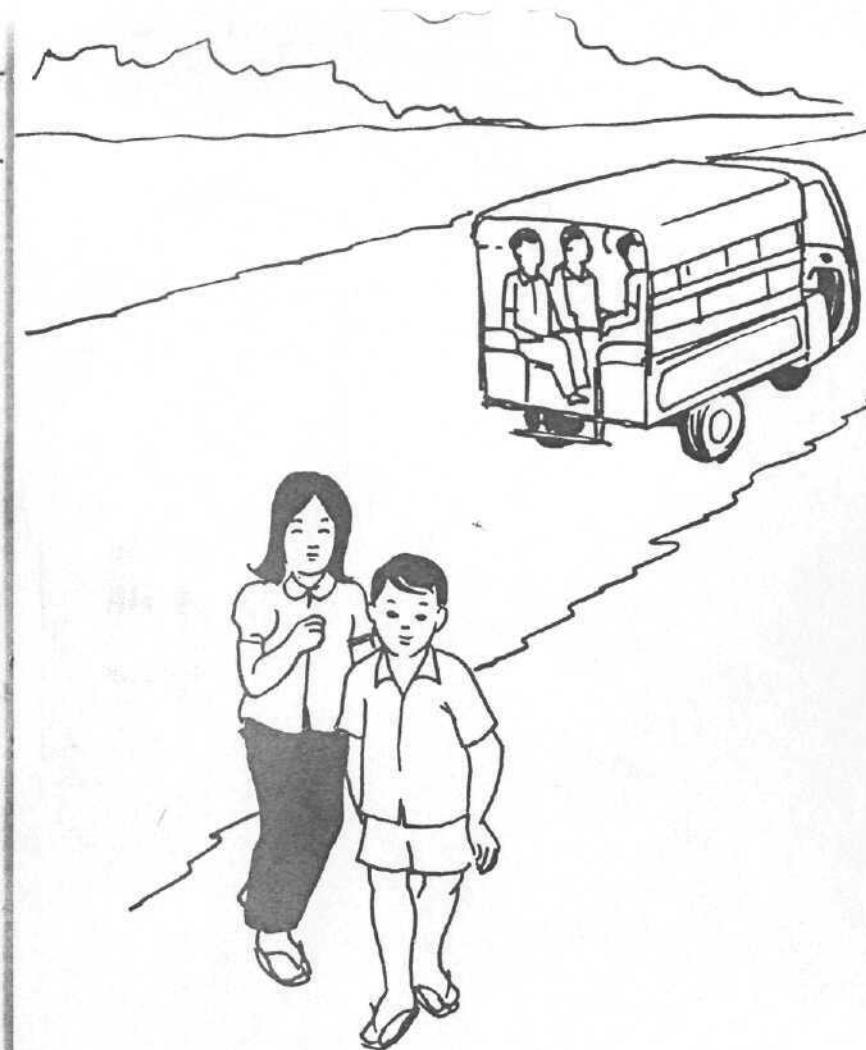
Lak lai :

"Bơ ta găń jolan bě amai!"

Hồng và Lạc gần tới làng của dì.

Lạc nói:

"Mình qua đường đi chị."

H 'Len lai glai :

"Găń jolan, dlăng gah anăp gah
tlôn hō!"

Hồng đáp:

"Qua đường phải nhìn trước, ngó sau."

56. 'NĂM DJIK KĐ BING RÖWEN-RÖWU' ÔH
Không Ché Riếu Người Tàn-tật

Ha cô đi tha bum tõ gai-jra
ròwü jölan röbat.

Hơmão bing cđdai tui gđ.

Gđnu djik kđ gđ.

Một ông lão mù chống gậy dò đường đi.

Mấy đứa trẻ chạy theo.

Chúng ché riếu ông.

H 'Len lai : "Păp mđhai đi tha bum.

'Năm djik djak kđ gđ ôh."

Hồng nói: "Tôi-nghiệp ông lão mù.
Các em đừng ché riếu ông ấy."

57. TUH DJAH PÒ JOLAN

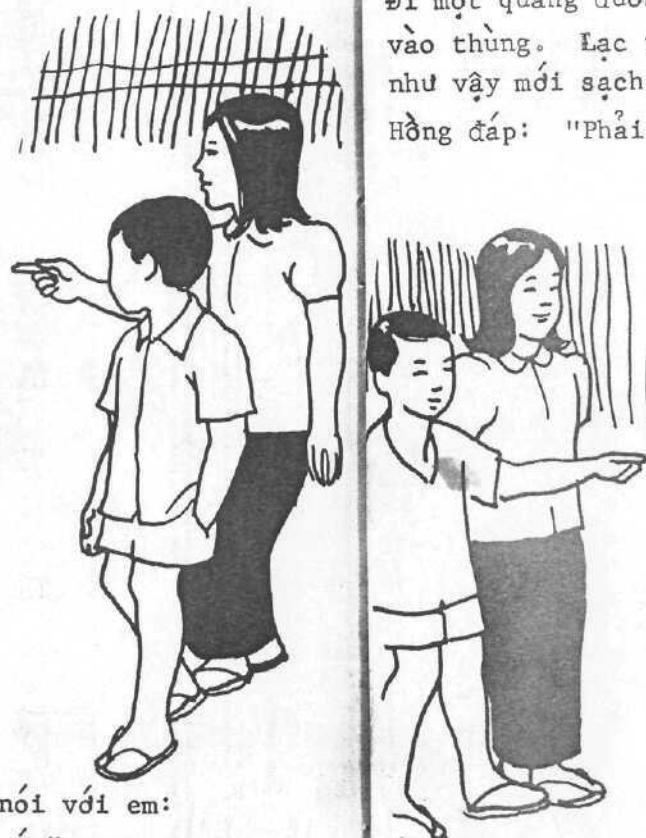
HOBAK BIĀ MĀ

Đỗ Rác Ra Đường Bẩn Lắm

Büp dñhong djah, H'Len
crão tñngan laih anñn
lai hñg addi ñu :
"Sang anai tuh djah
amñng jolan, hobak
biā mā."

G  p đồng r  c, Hồng chỉ t  y và nói với em:
"Nh   n  y đ   r  c ra đ  ng, d   qua."

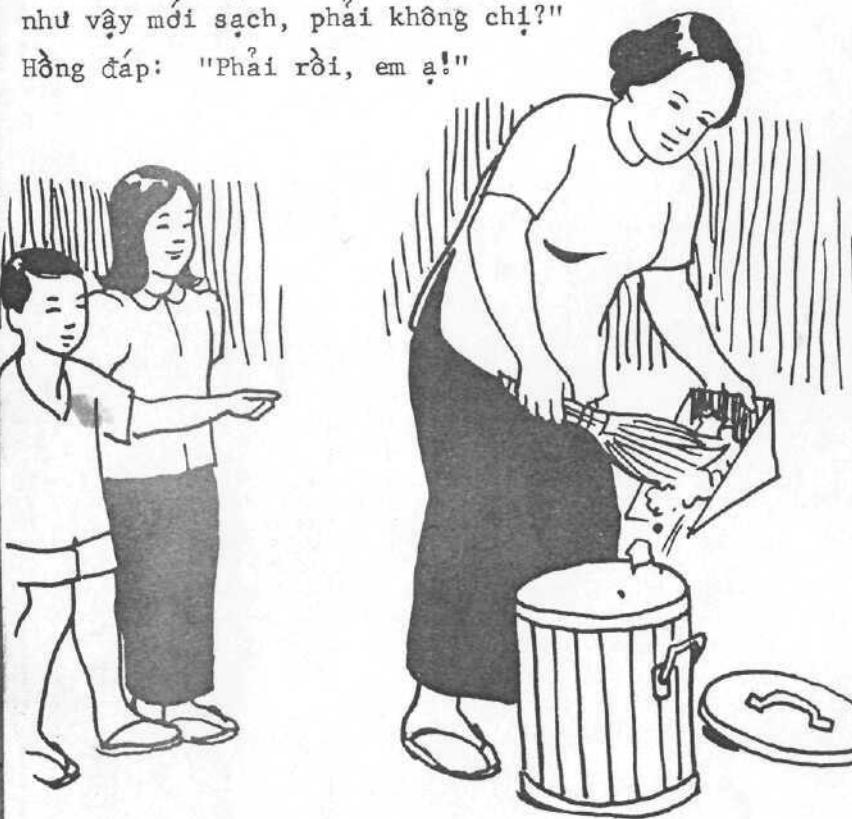

Nao ha r  wang jolan, Lak buh ha c  
m  nuih tuh djah amñng k  thung.

Lak lai h  ng amai ñu :
"Tuh djah amñng k  thung tui anñn kah
agaih, dj   m   amai?"

H'Len lai glai : "Dj   y  h addi ah."

Đi một qu  ng đ  ng, L  c th  y m  t ng  u đ  ng đ   r  c
vào th  ng. L  c n  i với ch  : "Đ   r  c vào th  ng
nh   v  y m  i s  ch, ph  i kh  ng ch  ?"
Hồng đ  p: "Ph  i r  i, em a!"

58 . HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

Ih rđbat gah ...

Em đđi bên ....

Ih kđu ... amăng jđlan ôh.

Em khđng ... ngoái
đđòng.

Ih tuh djah amăng ...

Em đđo rác vào ....

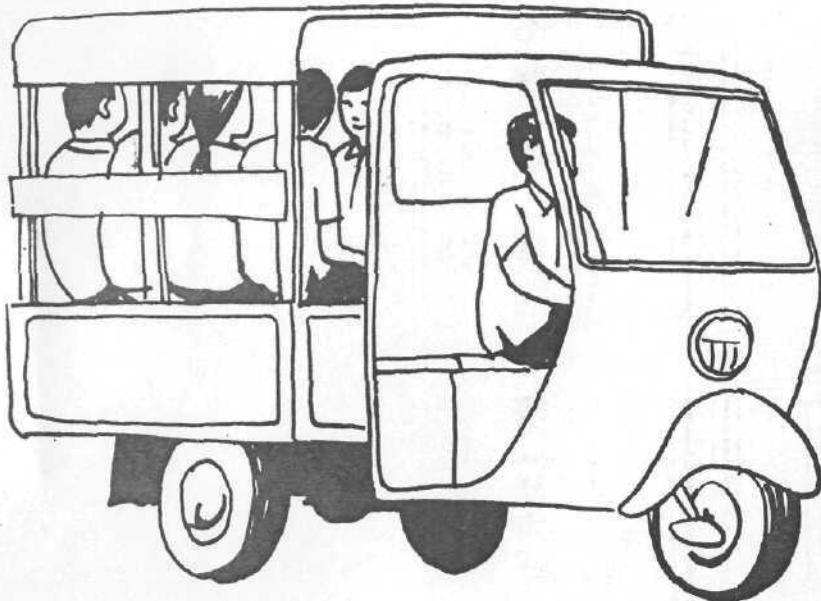
Ih gđm djru
mđnhuih ....

Em giúp đđo người ....

59. TODAH ĐĨ RODEH LAMBRETA

Khi Đì Xe Lam

Ha boh rodeh Lambreta dồng đuai.

Lak ci yak đĩ rodeh.

H'Len kong hǐ adoi ū laih anūn lai :

"Rodeh buă laih. Ta tøguan wăt tødoi đồng."

Một chiếc xe lam sắp chạy.

Lạc toàn bước lên xe.

Hồng giữ em lại và nói:

"Xe đã đầy. Ta nên đợi chuyến sau."

Rodeh anai bu hơmâo lu tuai ôh.

H'Len hăng Lak đĩ rodeh.

Rím cô dő ha boh anih.

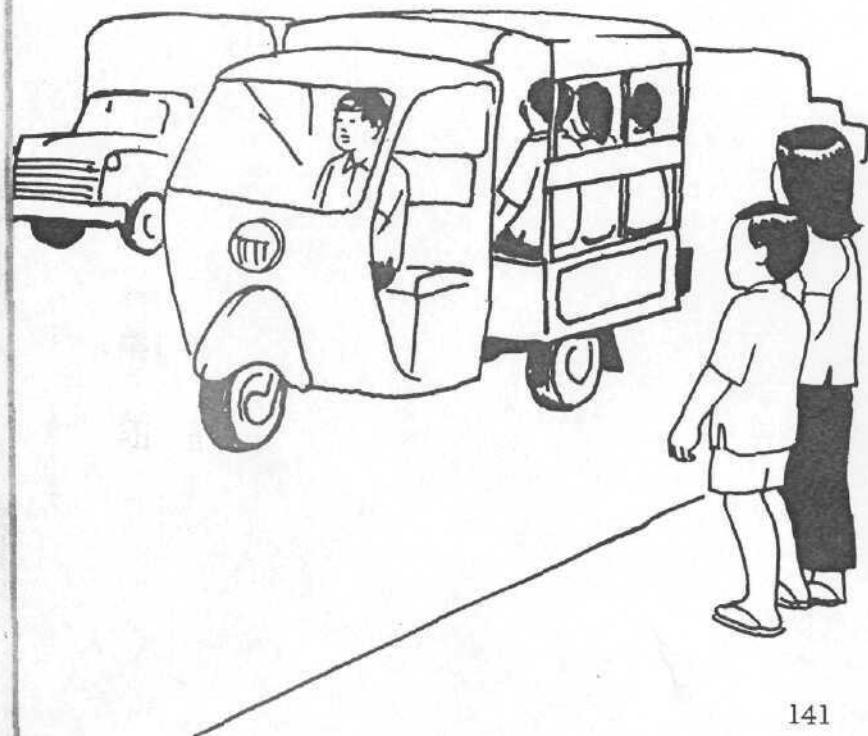
Rodeh đuai đơđhiên mờ-ak hlak.

Chuyến xe này không đồng khách.

Hồng và Lạc lên xe.

Mỗi người ngồi một chỗ.

Xe chạy trên đường êm-thấm.

60. ĐĨ RODEH 'NAM DỖ ÔH BƠI RƠNAN
ĐĨ TRŨN

Đi Xe Không Đứng
Ở Bậc Lên Xuống

Rodeh juh.

Lak pojac amai ū
đĩ rodeh.

H'Len lai:

"Rodeh goniă laih,
đĩ pōpā hōmāo anih dō?"

Lak lai:

"Ta dō bōi rōnan đĩ trũn tǔ mōn."

H'Len lai glai:

"Dō bōi rōnan đĩ trũn hwī biă mă adoi ah."

Chiếc xe đò ngừng lại. Lạc giục chị lên xe.

Hồng bảo: "Xe chật, đâu còn chỗ." Lạc nói:

"Ta đứng ở bậc xe cũng được." Hồng đáp:

"Đúng ở bậc xe nguy hiểm lắm, em à!"

Sui biă, ha boh rodeh pōkon truh.

Rodeh anai jak tuai.

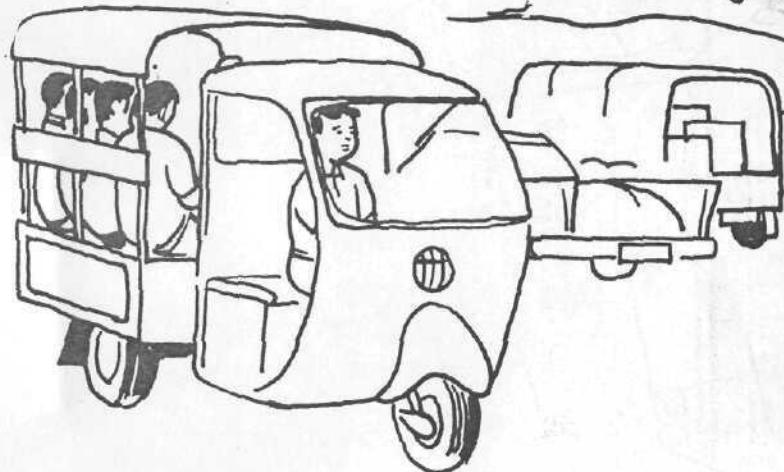
H'Len hăng Lak đĩ rodeh mŭt amăng
rodeh. Rim cō cōdai dō ha boh anih.

Lát sau, một chiếc xe đò khác tới. Xe này thưa
khách. Hồng và Lạc lên xe bước vào trong.

Mỗi em ngồi một ghế.

61. ĐĨ RODEH 'NĂM PØBLØ TØNGAN
PØ RØNGIÀO ÔH

Đi Xe Không Thò Tay Ra Ngoài

Rødeh duaĩ krui-krui amäng jølan.

Lak pøblø tøngan pø røngiào cråo
dlai-ia.

H'Len tlä hødui tøngan addi ŋu hæng lai :

"Tôdah dĩ rødeh 'näm pøblø ôh tøngan
pø røngiào."

Xe chạy bon-bon trên đường.

Lac thò tay ra ngoài chỉ trỏ cảnh-vật. Hồng với
keo tay em vào và bảo: "Khi đi xe, không nên thò
tay ra ngoài."

62. RODEH DŌ HŌDONG KAH MŌ ĐĨ TRŨN

Rodeh brū-brū mūt anih juh.

Ha cô mōnuih jac amac kōdāo trùn.

Nu tōblāñ tōkai laih anūn rōbuh kup.

Xe tù-tù vào bến.

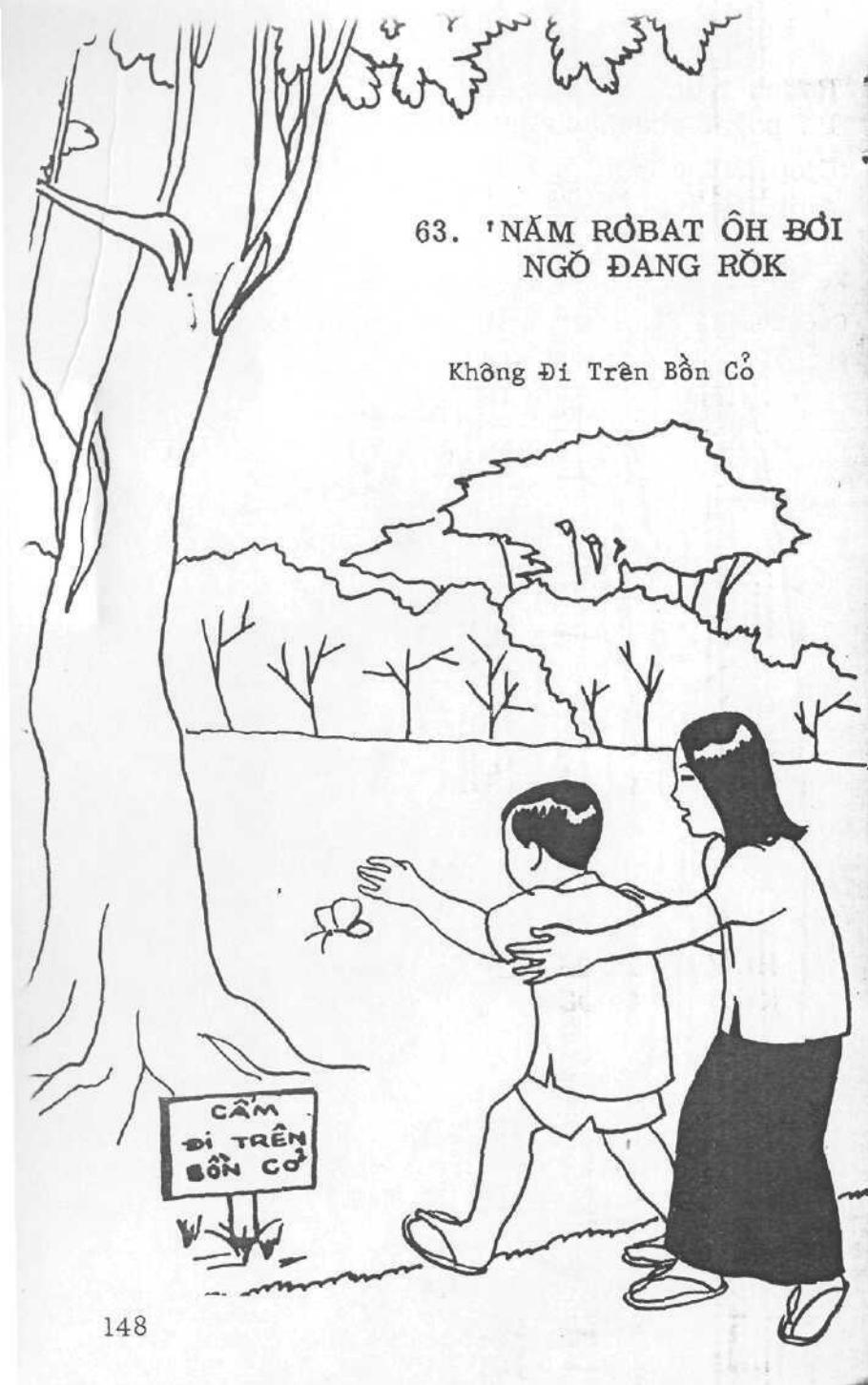
Một người vội-vã nhảy xuống.

Anh trượt chân, té sấp.

Rodeh truh yoh pō anih juh.
Pō pōgat rodeh pōdjai mōtōr.
Djop bah amāng pok soh yoh.
Abih bang trùn pōr-duai.

Xe đò đã vào bến. Tài-xe tắt máy.
Các cửa xe đều mở. Mọi người lần-luot xuống xe.

63. 'NĂM RƠBAT ÔH BƠI
NGÕ ĐANG RỒK

Không Đi Trên Bồn Cỏ

H'Len hăng Lak truh yđh pđ Distrik.

Dua addi amai gđñu mđt ngui amăng
dang-car.

Lak crông ci yak nao mă dang-dit
amăng dang rök.

H'Len kong hĩ addi ū hăng lai :

"Dlăng lăng plak-hđñal adih."

Hồng và Lạc đã tới quận-ly. Hai chị em vào chơi
trong công-viên. Lạc toan bước lên bồn cỏ bắt
bướm. Hồng cản em lại và bảo:
"Em hãy đọc tấm bảng kia."

64. HRĂM GLAĨ

Bài Ôn

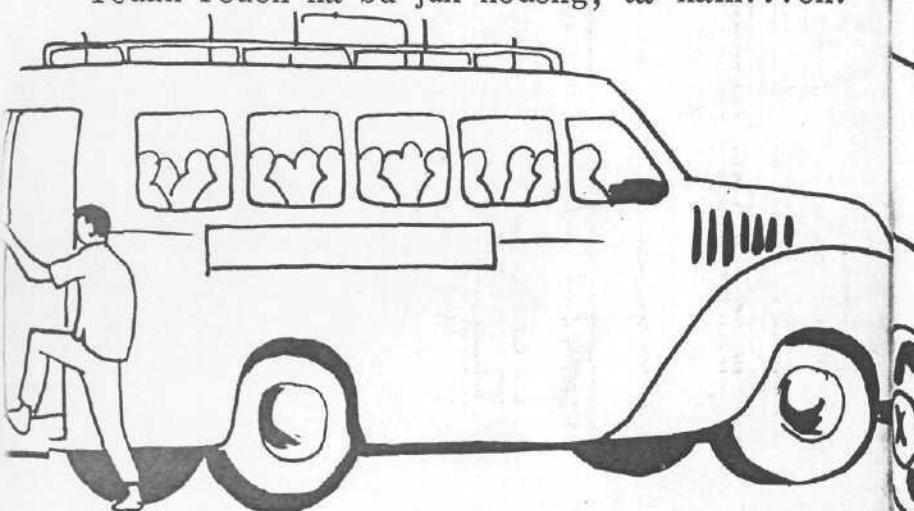
Tđdah rđdeh duař, pođlô ... pođ rđngiāo
hwi biă mă.

Khi xe chạy, thò ... ra ngoài rất nguy-hiểm.

Rđdeh Lambreta ... tuai laih.

H'Len hăng Lak dő tđguan wăt pođkon.
Tđdah rđdeh ka bu juh hđđong, ta 'năm...ôh.

Xe lam đă ... khách, Hồng và Lạc đứng chờ chuyến
khác. Khi xe chưa ngừng hă̂n, ta chờ ....